

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI

**SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLERİN
YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Necip İhsan ARIKAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Arif KUBAT

Yüksek Lisans Tezi

Malatya, 2013

**SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLERİN
YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Necip İhsan ARIKAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Arif KUBAT

Yüksek Lisans Tezi

Malatya, 2013

KABUL VE ONAY

Necip İhsan Arıkan tarafından hazırlanan “Sosyoekonomik Değişkenlerin Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı bu çalışma, .../...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

.....(Başkan)

.....

.....(Danışman)

.....

.....(İkinci Danışman)

.....

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

.....

Prof. Dr. ....

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Arif KUBAT'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **“SOSYOEKONOMİK DEĞİŞKENLERİN YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Necip İhsan ARIKAN

ÖN SÖZ

Bu çalışma, 2012–2013 akademik yılı İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin akademik başarılarını sosyoekonomik özellikleri açısından değerlendirmek, mevcut durumun nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymak ve bu konuda öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkılarak öğrencilerin akademik başarı düzeylerine etki eden sosyoekonomik özellikler ve bunların öğrenci başarısındaki etkisine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Lisansüstü eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, tez çalışmamın başından sonuna kadar benden desteğini ve birikimini esirgemeyen değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Arif KUBAT'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim yaşamım boyunca benim yetişmemde büyük emeği olan sevgili öğretmenlerime teşekkürlerimi sunarım. Ekonometri bilim alanını tanımamda ve alanla ilgili kendimi geliştirmemde büyük katkıları olan değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet GÜNGÖR'e, Yrd. Doç. Dr. Hasan SÖYLER'e, Yrd. Doç. Dr. Fatma ZEREN'e ve Arş. Gör. Esra CANPOLAT'a teşekkürlerimi sunarım.

Bilgilerinden faydalandığım Arş. Gör. Servet ATİK'e ve BT Öğretmeni Salih UDUM'a, ayrıca çalışmam sırasında benden yardım ve desteğini esirgemeyen Okul Müdürü Mustafa ADIGÜZEL ve Rehber Öğretmen İrfan YILDIRIM'a, bana her zaman en uygun ortamı sağlayarak destek olan aileme, ankete katılan tüm öğrencilere, adını burada sayamadığım ve bu çalışmaya katkısı olan herkese teşekkür ederim.

Necip İhsan ARIKAN

MALATYA 2013

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin sadece İnönü Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/ ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

11.06.2013

Necip İhsan ARIKAN

ÖZET

ARIKAN, Necip İhsan. Sosyoekonomik Değişkenlerin Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2013

Bu araştırmada “Öğrencilerin akademik başarısı ile bazı ekonomik, sosyal, kültürel ve bireysel özellikleri arasındaki ilişki durumu nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Alt amaçlar çerçevesinde sosyalleşme düzeyi ve internet kullanımı ile akademik başarı arasındaki ilişki de incelenmiştir. Araştırma; söz konusu değişkenlerin yükseköğretimde okuyan öğrencilerin başarısında bir etkisinin olup olmadığını ve etki durumunu belirlemeyi amaçladığından betimsel analitik niteliktedir. Evren 2012/2013 öğretim yılı İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören I. öğretim lisans son sınıf öğrencileridir. Veri toplama aracı olarak geliştirilen anketle toplam 251 öğrenciye ulaşılmıştır. Hatalı ve eksik bilgi içeren anketler çıkarıldıktan sonra 227 öğrencinin verileri analiz edilerek yorumlanmıştır. Veriler üzerinde değişkenler arası ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizleri, Ki-kare testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarının anlamlılık durumu $p < .05$ düzeyine göre değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçları akademik başarının belirli ölçüde öğrencinin içinde bulunduğu sosyoekonomik değişkenlere bağlı olarak yordanabileceğine işaret etmektedir. Yine araştırma sonuçlarına göre;

1. Kız öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu;
2. Genel olarak öğrencilerin akademik başarıları üzerinde cinsiyet, mezun olunan lisenin türü, yaş, eğitim yardımı maliyeti, kaldığı yer ve gelir değişkenlerinin etkili olduğu;
3. Öğrencilerin akademik başarıları ile sosyalleşme düzeyleri ve internet kullanım süreleri arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyoekonomik Yapı, Öğrenci Başarısı, İnternet Kullanımı, Sosyalleşme.*

ABSTRACT

ARIKAN, Necip İhsan. A study on The Effect Of Socio-Economic Variables On The Academic Success Of Higher Education Students, Master Thesis, Malatya 2013

In this study, an answer was searched for this critical question “What kind of relationships are there between the academic success of the student and some his/her economic, social, cultural and individual features?”. Also the relation between their internet usage, social interaction and their academic success was searched. The study has quality of descriptive analytic as it aims to identify the relation and interaction between the socioeconomic features, internet usage and social interaction level of the senior students and their academic success level. The population of the study included the undergraduate senior students being trained in the University of Inonu, Faculty of Economics and Administrative Science during the academic year of 2012/2013. Data collection was used through a survey and a social interaction scale which were applied total 251 participants, participated in the survey developed to gather data. 227 participants’ data was analyzed after dropping some of irrelevant and wrong given data. Nonparametric correlation analysis, Chi-Square tests, Mann-Whitney U tests and Kruskal-Wallis tests analysis in order to identify the relation between study data variables. The significance level of analysis results are assessed according to the $p < .05$ level.

The results of this study indicate that the academic success of the student, to some extent, can be interpreted depending on the socio-economic variables in which the student grows up. According to the results gathered in the survey, it can be claimed that;

1. Female students’ academic success level is higher than the others’,

2. Generally the variables of the gender of the student, the type of senior high school they graduated, the fee the student paid for educational background of the student before entering the university, the settlement, the number of siblings, the income affect the academic success of the student.

3. There is not a relationship between the students' general academic transcripts and their duration of daily use of the internet, level of social interaction.

Key words: *Socio-Economic Status, Student Performance, Internet Usage, Social Interaction.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇ KAPAK	
KABUL VE ONAY SAYFASI	
ONUR SÖZÜ	i
ÖN SÖZ	ii
BİLDİRİM	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	x

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Alt Amaçları	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

2.1. Sosyoekonomik Özelliklerin Eğitim Üzerindeki Etkisi	8
2.1.1 Cinsiyet ve Eğitim	11
2.1.2. Ailenin Demografik Yapısı ve Eğitim	13
2.1.3. Ailenin Ekonomik Durumu ve Eğitim	14
2.2. Sosyalleşme	17
2.2.1. Sosyalleşme kavramı	17
2.2.2. Sosyalleşmenin özellikleri	21
2.2.3. Sosyalleşmenin fonksiyonları	23

2.2.4. Sosyalleşme süreci	23
2.2.5. Sosyalleşme sürecine etki eden faktörler	26
2.3. İnternet	27
2.3.1. İnternetin Gelişim Süreci	29
2.3.1.1. Dünyada internetin gelişim süreci	29
2.3.1.2. Türkiye’de internetin gelişimi	31
2.3.2. İnternet ve Eğitim	33
2.3.3. İnternet ve Sosyal İlişkiler	38
2.3.4. Sosyal Ağ Siteleri	39
2.4. İlgili Araştırmalar	42
2.4.1. Sosyoekonomik Değişkenler ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki İle İlgili Araştırmalar	42
2.4.2. Sosyalleşme İle İlgili Araştırmalar	46
2.4.3. İnternet İle İlgili Araştırmalar	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Yöntem.....	49
3.2. Evren ve Örneklem.....	49
3.3. Veri Toplama Aracı.....	50
3.4. Verilerin Analizi.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

4.1. Öğrencilerin ve Sosyoekonomik Özelliklerinin Dağılımına Ait Bulgular.....	54
4.1.1. Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü ve ÖSS öncesi aldıkları eğitim desteğine ait bulgular.....	54

4.2. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Genel Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	58
4.2.1. Öğrencilerin genel akademik not ortalamalarına ait bulgular	60
4.2.2. Öğrencilerin giriş puanlarına ait bulgular	64
4.2.3. Öğrencilerin ÖSS ham puanlarına ait bulgular	64
4.2.4. Öğrencilerin ÖSS ek puanlarına ait bulgular	65
4.3. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	67
4.4. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye ait bulgular.....	69
4.5. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanım Süreleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	71
4.6. Öğrencilerin Eğitim Yardımı Alma Durumu İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	71

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	74
5.2. Öneriler.....	75
5.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler.....	75
5.2.2. Politika yapıcılara yönelik öneriler.....	76
EKLER	
EK-1 Anket Formu.....	77
KAYNAKÇA	80

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3.1. İÜ İİBF 2012/2013 Akademik yılı I. öğretim lisans son sınıf öğrenci sayıları ve geçerli uygulama sayıları	49
Tablo 4.1. Cinsiyet dağılımları	54
Tablo 4.2. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü dağılımları.....	55
Tablo 4.3. ÖSS öncesi eğitim desteği alma dağılımları	55
Tablo 4.4. Ailenin ikamet ettiği yer dağılımları	56
Tablo 4.5. Anne-Baba eğitim durumu dağılımları	56
Tablo 4.6. Anne ve babanın çalıştığı işyerlerinin statü dağılımları	57
Tablo 4.7. Kardeş sayısı ve kardeşlerin öğrencilik durumu dağılımları.....	57
Tablo 4.8. Ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına dair dağılımları	58
Tablo 4.9. Ailenin aylık gelir dağılımları.....	58
Tablo 4.10. Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri, sosyalleşme düzeyleri ve internet kullanımları ile akademik başarıları arasındaki ilişki (Spearman Korelasyon Katsayıları)	59
Tablo 4.11. GANO ile cinsiyet arasındaki ilişki.....	60
Tablo 4.12. GANO ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişki.....	61
Tablo 4.13. GANO ile öğrencinin kaldığı yer arasındaki ilişki.....	63
Tablo 4.14. ÖSS ek puanı ile cinsiyet arasındaki ilişki.....	65
Tablo 4.15. Günlük ortalama internet kullanım süresi ile cinsiyet arasındaki ilişki	67
Tablo 4.16. Sosyalleşme düzeyi ile mezun olunan lisenin türü arasındaki	69
Tablo 4.17. Eğitim yardımı alma durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki.....	71

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın alt amaçları, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İleri düzeyde eğitim gerektiren ekonomilerde yükseköğretime geçme hakkı önemli bir konu haline gelmektedir (Butlin, 1999: 14). Yükseköğretim iki yönden kritik önem arz etmektedir. Sosyal açıdan ele alındığında toplumun ekonomik performansının bir temeli iken kişisel olarak bakıldığında ise bireyin iş hayatı ve ekonomik başarısı için önemli bir belirleyicidir. (Finnie vd, 2005:5). Yükseköğretim daha iyi iş ve yüksek kazanç olanakları sağladığından iş hayatında bireyin başarısı ile doğrudan ilgilidir. Gelişmiş işgücü ekonomik açıdan yenileşmeye teşvik etmekle beraber gelişen küresel piyasada ülkenin rekabet gücünü de artırır. Toplumsal açıdan ise yüksek kalitedeki işgücü, fırsat eşitliği, sosyal bütünlük ve vatandaşlık gelişimi gibi toplumun istediği hedeflere ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. (Chevalier vd., 2005:5). Eğitimin bireysel ve toplumsal açıdan sağladığı olanaklar yükseköğretimde kalite ve fırsat eşitliği konularını ön plana çıkarmıştır. Ancak çoğu ülkedeki eğitim standardının düşük olmasına bağlı olarak akademik başarı düzeyleri arasında önemli farklılıkların olması dikkatlerin bu alana yönelmesine neden olmuştur (Eweniyi, 2005).

Öğrencilerin akademik performansını etkileyen faktörlerin neler olduğuna dair yapılan çalışmalar öğretmenlerin, danışmanların, psikologların, araştırmacıların ve okul yöneticilerinin hep ilgisini çekmiştir. Sosyal bilimciler 1960'ların ortasından beri bireyin ailesinin sosyoekonomik durumunun onun akademik başarısında önemli bir etkisinin olduğunu vurgulamışlardır (Caldas ve Bankston, 1997:269). Araştırmalara göre öğrencilerinin akademik başarısını etkileyen farklı nedenler vardır. Bunlar genel olarak öğrencinin içsel durumu (zeka, sağlık, motivasyon, endişe) ve çevresel faktörlerle ilgilidir. Düşük akademik başarının kişisel ve

kurumsal nedenlerinin olduğu belirtilmektedir. Kişisel nedenler; bireyin zekâsı, bilgisi ve yetenekleri ile ilgiliyken kurumsal nedenler olarak aile ve anne-babanın etkisi, sosyal nedenler, okulla ilgili olan nedenler, öğrenci-öğretim elemanı arasındaki ilişkiler, barınma ve yaşam koşulları olduğu belirtilmektedir (Eweniyi, 2005: 2). Orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin göstermiş oldukları düşük akademik başarının sebepleri araştırıldığında söz konusu durumun zihinsel yetenek, başarı motivasyonu, zayıf çalışma alışkanlığı, mesleki hedef eksikliği, düşük özgüven, endişe, ailenin sosyoekonomik yapısının düşük olması ve aile yapısının zayıflığı gibi nedenlerden kaynaklandığı belirtilmektedir (Eweniyi, 2005: 3).

Akademik başarı ve ailenin sosyoekonomik yapısı arasındaki ilişki ile ilgili yapılan çalışmalar aile geliri, ana-babanın eğitim durumu, ikamet edilen yer, aile içinde konuşulan dil, etnik köken, önceki eğitim durumu, kazanılmış davranışlar ve yetenekler gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır (Finnie, vd., 2005: 5). Öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik durumu onların yükseköğretime devam etmelerinde güçlü bir faktördür. Çoğu araştırma yüksek bir sosyoekonomik seviyeden gelen öğrencilerin Diğerlerine göre üniversiteye devam etme ihtimallerinin daha çok olduğunu göstermektedir (Butlin, 1999: 9). Bu konuda yapılmış olan en belirgin çalışmalardan bazıları; olanakları çok olan öğrencilerin diğerlerine göre bazı sınavlarda daha iyi sonuçlar aldıklarını, okul hayatlarına daha uzun süre devam ettiklerini, yükseköğretime devam etme şansına daha çok sahip olduklarını göstermektedir (Croll, 2004: 392).

Eweniyi (2005: 3-4), öğrencilerin akademik başarısı üzerinde ailenin ve ev ortamının büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Coleman ve arkadaşlarının ABD’de yaptıkları “Eğitimde Fırsat Eşitliği” araştırmasına göre okulun niceliksel ve niteliksel özelliklerinin öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkisi yoktur. Öğrenci akademik başarısı okul dışındaki ailesel, toplumsal ve çevresel faktörler tarafından belirlenmektedir (Köse, 2007: 50). Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ailelerde yetişen çocukların üniversiteye gitme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Brunello ve Checchi, 2005). Diğer taraftan yüksek statüdeki ailelerin daha çok erkek çocuklarına, düşük statüdeki ailelerin ise daha çok kız çocuklarına yatırım yaptığını belirtmektedir (Hopcroft, 2005: 1120).

Son yıllarda yapılan çalışmalar ailenin sosyoekonomik seviyesinin okul başarısında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Caldas ve Bankston, 1997: 269; Kan ve Tsai, 2004: 1). Ailenin ekonomik durumunu araştıran çalışmalar, aile özellikleri ile çocuklarının eğitimleri arasındaki ilişkinin anne-babanın genetik özelliklerinden ve onların insan sermayesine yaptıkları yatırımlarından kaynaklandığını göstermektedir. Ailenin eğitim durumunun çocukların eğitimine etkisinin doğrudan kalıtımla ve çocuğa yapılan aile desteğinin niteliği ve niceliği ile ilgilidir (Hopcroft, 2005: 1120). Chevalier ve Lanot (2002: 179) Çocukların eğitim tercihlerinin çoğunlukla ailelerinin özelliklerini yansıttığını ve zorunlu eğitim sonrası eğitime devamı sağlamada aile gelirinin artırılmasının önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Ailenin eğitim durumunun öğrenci başarısının belirlenmesinde önemli ve güçlü bir unsur olduğu çoğu araştırma bulgusuna göre bilinmektedir (Brunello ve Checci, 2005). Ailenin eğitim seviyesi göz önüne alındığında, kendi varlıklarını çocuklarının eğitim görme şanslarını artırmak için kullanan aileler için ailenin katkısı öğrencilerin başarısında önemli bir rol oynayabilir (Smits, 2007:5). Ailelerin yaptıkları her şey çocuklarının eğitim çıktılarına etki eden belirleyicilerdir. Bununda ötesinde, babaların eğitim durumu ile çocukların sağlık durumu, hem sayısal hem de istatistiksel olarak çocukların eğitim çıktılarına etki eder (Kan & Tsai, 2004: 24).

Aile gelirine ek olarak, ana-babanın meslekleri ve eğitim seviyesi de öğrencilerin başarısında rol oynamaktadır. Statü kazanımı teorisine göre, modern toplumlarda aileler doğrudan mesleki dönüşüm yoluyla ya da sermaye aktarımı yoluyla, eğitimin sosyal bir hareketlilik aracı olarak öneminin daha da artmasıyla, çocuklarının toplumda iyi bir statü kazandırma olanağına daha az sahiptir (Smits, 2007: 4). Anne-babanın toplumca kabullenilmiş saygın mesleklere sahip olması, öğrencilerin mesleki eğilimlerini ve beklentilerini belirler. Hatta bu eğilimler öğrencinin hedefine ulaşmasında motivasyonunu artırır. Ana-babanın mesleki durumu eğitim kazanımı üzerinde güçlü ve olumlu etkilere sahiptir. Bu etki babanın mesleki başarısının, kız çocuklarından daha ziyade özellikle erkek çocuklarda pozitif bir etkiye yol açtığını göstermektedir. Anne-babalar, çocuklarının mesleki motivasyonu ve eğitim görme istekleri gibi mesleki ve eğitsel kazanımları için hayati

öneme sahip karakter özelliklerini oluşturmada çok önemlidirler (Hopcroft, 2005: 1111).

Eğitim görmeyi etkileyen demografik faktörler ise çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, ailenin büyüklüğü, anne-babanın varlığı ve geniş bir ailede yaşayıp yaşamadığı gibi etkenlerdir. Öğrencinin başarısında kardeş sayısı veya çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu gibi demografik faktörler de etkilidir. Çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu göz önüne alındığında, gelişmekte olan ülkelerde küçük çocukların eğitim görme şanslarının daha çok olduğu görülür. Çünkü büyük çocuklar ev işlerinde anne-babalarına yardım ederler, tarlada çalışırlar, başka bir deyişle ev ekonomisine katkı sağlarlar (Smits, 2007: 6). Bunun yanında, çocuk sayısı da önemli bir rol oynar. Batı toplumlarında ve bazı gelişmekte olan ülkelerde bu durum eğitim görme şansı ile negatif bir ilişki göstermektedir, çünkü elde var olan kaynaklar çocuklar arasında paylaşılmak zorundadır. Bu yüzden kardeş sayısı çok olan aileler her bir çocuğu okula göndermeyebilir. Bu durum ataerkil olarak yaşayan toplumlarda kız çocuklarının evlendikten sonra kocalarının ailesinin yanına gittikleri için erkek çocuklarına eğitim görme şansı verdikleri şeklinde görülür (Smits, 2007: 6).

Ayrıca ebeveynlerden birinin eksikliği, ailenin yaşadığı çevre ve ailenin mesleği de şüphesiz öğrencinin başarısında etkilidir (Smits, 2007:15). Astone ve McLanahan (1991)'in yapmış olduğu bir çalışmada tek ebeveynle ya da üvey ana-babayla yaşayan yetişkin çocukların, ana-babalarıyla birlikte yaşayan çocuklara göre daha az destek gördüğü ve okul hayatlarında daha az yardım aldıkları belirtmiştir (Smits, 2007: 4).

Coğrafi faktörler de ailelerin çocuklarına eğitim görme şansı tanınmalarında etkilidir. Genellikle ülkelerin kırsala nazaran şehirleşmiş bölgelerinde çocukların eğitim görme oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bir bölgenin modernleşme derecesi ve iş imkânlarının bölgesel durumu ailelerin çocuklarına eğitim görme şansı vermelerini etkiler. (Smits, 2007: 7).

Araştırmalar akademik başarının öğrencinin içinde yetiştiği sosyoekonomik değişkenlere göre yordanabileceğini göstermektedir. Değişik çalışmalar akademik başarıyı etkileyen sosyoekonomik faktörlerin etkisinin eğitim kademesine, ülkede

uygulanan sosyal politikalara, ülkenin gelişmişlik durumlarına ve zamana bağlı olarak değişebileceğini ortaya koymaktadır (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), 2007; Tombul, 2007).

Türkiye’de de yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili ailesel değişkenlerin belirlenmesinin eğitimde eşitsizlikleri azaltmak ve kaliteyi artırmak için geliştirilecek makro ve mikro düzeydeki politikalar için veri sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu yönüyle öğrencilerin akademik başarıları ile onun ekonomik, sosyal, kültürel ve bireysel özellikleri arasındaki ilişki durumu nedir?” sorusuna yanıt aramak önem taşıyacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; Yükseköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile onların sosyoekonomik değişkenleri, internet kullanımları ve sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve etki durumunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Alt Amaçları

Belirtilen genel amaç çerçevesinde;

1. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyoekonomik değişkenlerini tanımlayarak bu değişkenler ile akademik başarıları arasındaki ilişki durumunu belirlemek,
2. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olan sosyoekonomik değişkenlerin etki durumunu belirlemek,
3. Öğrencilerin sosyoekonomik durumları ve akademik başarıları ile internet kullanımı ve sosyalleşme arasındaki ilişki durumunu belirlemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Akademik başarı; öğretim yöntemleri ve eğitimde yararlanılan kaynaklar gibi sadece okulla ilgili etkenlere bağlı değildir; bu farklar okula devam etmekte olan öğrencilerin içinde yetiştikleri sosyoekonomik ortamdan da etkilenir (Köse, 2007). Aile geçmişi iş ve eğitim hayatında önemli bir role sahip olmakla birlikte (Brunello ve Checchi, 2005), farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin problem alanları ve

başarı düzeyleri arasındaki ilişkiler değişkenlik göstermektedir (Aydemir, 2008). Dolayısıyla öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen sosyoekonomik değişkenlerin belirlenmesinin, yükseköğrenim ve sonrasında alınacak kararlarda söz konusu değişkenlerin dikkate alınarak stratejilerin geliştirilmesinde önem arz edeceği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma İnönü Üniversitesi 2012–2013 öğretim yılı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi I. öğretim lisans son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyoekonomik özellikler; anne-babanın eğitim düzeyi, aile geliri, kardeş sayısı, ikamet edilen yerleşim yeri, okuyan kardeş sayısı, anne-babanın çalışma durumu gibi değişkenleri ifade etmektedir.

Genel akademik not ortalaması; öğrencilerin son sınıfta sahip olduğu genel akademik not ortalamasını ifade etmektedir.

Akademik başarı; öğrencilerin bölüme girmek için almış olduğu ÖSS sınav sonucunu ve son sınıfta sahip olduğu genel akademik not ortalamasını ifade etmektedir.

Eğitim desteği; öğrencinin bölüme girmeden önce üniversiteye hazırlık için almış olduğu özel ders, kurs ve dersane yardımını ifade etmektedir.

Giriş puanı; öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm ya da ana bilim dalına girebilmesi için ÖSS sınavı sonucunda alınan puan değerini ifade etmektedir. Ham puan ve ek puanın toplamından oluşmaktadır.

Öğrencinin ham puanı; öğrencinin öğrenim gördüğü bölüme girebilmesi için ÖSS sınavı sonucunda alınan ham puan değerini ifade etmektedir.

Öğrencinin ek puanı; öğrencinin öğrenim gördüğü bölüme girebilmesi için mezun olduğu ortaöğretim kurumundan kendisine verilen “Orta Öğretim Başarı Puanı” değerini ifade etmektedir.

Ailenin geliri; ailenin sahip olduğu aylık ortalama gelirini ifade etmektedir.

Şahsi gelir; öğrencinin aylık ortalama gelirini ifade etmektedir.

Öğrencinin kaldığı yer; öğrencinin üniversite eğitimi sırasında en çok ikamet ettiği yeri ifade etmektedir. Öğrencinin kaldığı yer ailesinin yanı, öğrenci yurdu ya da öğrenci evi olarak belirlenmiştir.

Sosyal Paylaşım Sitesi; birbirine bağı milyonlarca bilgisayarın karşılıklı veri alışverişine olanak verdiği sosyal paylaşım ağlarıdır. Facebook, Twitter, Myspace gibi ağlar en çok kullanılan sosyal paylaşım sitelerindedir.

Sosyalleşme; toplumdaki mevcut ya da beklenen rolleri yerine getirmek için gerekli olan bilgilerin, becerilerin, eğilimlerin, değerlerin ve benlik algılarının özümsemesi ve gelişimi olarak tanımlanmaktadır (Kenyon, McPherson, 1971).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olabilecek bazı sosyoekonomik özellikleri kuramsal olarak açıklanmıştır. Ayrıca akademik başarıyla ilişkilerinin sorgulanacağı sosyalleşme ve internet kavramları da ele alınmıştır.

2.1. Sosyoekonomik Özelliklerin Eğitim Üzerindeki Etkisi

Çocuk tüm gelişim aşamalarında onu seven, onu anlayışla ele alan, tanıyarak eğiten, sorunlarına çözüm arayan birer yetişkin olan anne ve babasına ihtiyaç duyar. Ailesi ile girdiği ilişkilerin etkisinde kalarak mutlu veya mutsuz, doyumlu veya doyumsuz, uyumlu veya uyumsuz olur. Annenin çocuğun ihtiyaçlarına ilgili olması davranışlarını ve zamanını çocuğun ihtiyaçlarına göre belirlemesi gereklidir. (BALTAŞ, 1990: 221). Ailelerin sosyoekonomik özellikleri çocukların eğitiminde etkilidir. Ailenin doğrudan rehberliği başarılı eğitim çıktılarını neden olur. Ayrıca eğitim çıktılarındaki başarı, ebeveyn-çocuk arasındaki iletişimle de ilgilidir (Croll, 2004: 412). Sosyoekonomik statüsü düşük ailelerin çocukları eğitim başarısı açısından dezavantajlıdır. Çünkü okulda yüksek bir akademik başarı için gerekli olan çalışma ortamına evinde sahip değildir (Rothman, 2003: 1).

Yapılan çalışmalar öğrencinin eğitimi konusunda ailenin desteğinden yararlandığını göstermektedir. Ev ortamının birey için anne-babasıyla ilk sosyalleştiği yer olması sebebiyle söz konusu ortamdan bireyin hayatı boyunca etkilendiği belirtilmektedir. Ailenin hayata bakış açısı, yaşam tarzı, sosyoekonomik ve kültürel durumu da öğrencinin hayatı algılayış şeklini etkilemektedir. Okul öğrencilere yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri durumları öğretmekle sorumlu olsa da; çocukların ve anne-babaların ev ortamında yaşadıkları tecrübeler ona kim olduğunu göstermede ve onların kişilik kazanımlarında etkisi büyüktür. Öğrencinin içinden geldiği çevre onun okuldaki başarısını önemli ölçüde etkilemektedir (Eweniyi, 2005: 2-4). Aileler çocuklarıyla eğitimle ilgili tecrübelerini konuşarak onlara rehberlik edebilirler. Ailenin danışmanlığı; çocuğun mutluluğunun, eğitim

başarısının ve sosyal sorumluluğunun gelişimiyle yakından ilişkilidir (Freese ve Powell, 1999: 1717).

Çocuklarının seçkin kültürel faaliyetlere (tiyatro vb.) katılım olanağını sağlayan aileler “kültürel sermaye” ye yatırım yapmış olurlar. Kültürel bilgi ve seçkin zevkler sosyal açıdan önemlidir ve üst düzeyde kültür sermayesine sahip olan çocukların eğitim alma ve iş hayatında başarılı olma ihtimalleri daha fazladır. Ayrıca yüksek statüde bir kişiyle evlenme olasılıkları daha çoktur. (Freese ve Powell, 1999: 1717).

Çocuğun okula karşı duygularını etkileyen faktörler arasında ailenin sosyal statüsünün de olduğu düşünülmektedir. Orta ve üst sınıfa mensup aileler; okulu hem psikolojik hem de sosyal açıdan hayata hazırlayıcı bir vasıta olarak görmekle beraber çocuklarının okuldaki faaliyetlerini yakından takip ederek onlarla okul konusunda tartışmalar yapmakta ayrıca akademik başarıyı ödüllendirmektedirler. Ancak alt sosyal gruplara mensup ebeveynler, okulu kendine yabancı bir ortam olarak algılamakta ve çocuğun eğitim görmesini sadece yasal bir mecburiyet şeklinde görmektedir. Şüphesiz bu genel eğilim, her alt sosyal gruptan gelen aile için geçerli olmamakla beraber okulu önemseyen daha büyük kardeşlerin varlığı da çocukta ebeveyninin negatif davranışına rağmen okula karşı pozitif bir tutum geliştirmesinde rol oynayabilir (Yavuzer, 1998: 193). Eskicumalı'ya göre (2000: 21–22) okulda başarısız olan alt sınıfa mensup öğrencilerin başarısızlık nedeni üst tabakaya mensup arkadaşlarının olmaması ve kültürel altyapı eksikliğidir. Ayrıca ailelerin eğitim geçmişi o ailenin çocuklarının okul başarılarında etkilidir. Söz konusu çocukların okulu bitirmesi veya mezun olmadan ayrılması ailenin içinde bulunduğu sosyal sınıfın eğitimden beklentisiyle de ilişkilidir. Yavuzer'e (1998:193) göre öğrencinin zihinsel kapasitesi ile okul başarısı arasındaki çelişkide sosyal ve kültürel etkenler önemli rol oynamaktadır. Ailenin okul başarısına karşı gösterdiği ilginin yetersizliği ve evdeki eğitimsel uyarı azlığı ile okul başarısıyla ilgili problemler arasında doğrudan bir ilişkinin var olduğu vurgulanmaktadır. Öğrencinin ait olduğu yaşadığı sosyal çevre ve sosyal sınıf, hayatında bazı zorluklar veya kolaylıklar sağlayabilir (Elmacıoğlu, 2003: 123).

Daha dezavantajlı aile ve ev ortamlarından gelen öğrencilerin, daha avantajlı aile ve ev ortamlarından gelen öğrencilere kıyasla okulda daha az başarılı oldukları belirtilmektedir. PISA 2003'te, matematik performansı ile öğrencinin içinde yetiştiği ortamın değişik yönleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ülkeleri genelinde, öğrencilerde görülen değişkenliğin yaklaşık beşte biri öğrencinin içinde bulunduğu sosyoekonomik değişkenler çerçevesinde açıklanabilir olmakla birlikte bu oran ülkeden ülkeye önemli değişiklikler gösterebilmektedir. Örneğin Japonya'da sosyoekonomik statü öğrencilerin akademik performansının %12'sini açıklayabilmekteyken bu oranın Almanya'da %23 olduğu görülmüştür (PISA, 2003).

Yapılan bazı çalışmalar başarısız öğrencilerin anne-babalarının öğrenim düzeylerinin başarılı öğrencilerin anne-babalarının öğrenim düzeylerine göre daha düşük olduğunu vurgulamaktadır (Elmacıoğlu, 2003: 125). Anne-babaları eğitim almış çocukların okula devam etme eğilimleri yükselmektedir. Hindistan'da eğitim görmüş aileler çocuklarının da eğitim alması gerektiğini düşünmektedirler. Aynı durum bazı küçük farklarla beraber Endonezya, Nijerya ve Mali'de de görülmektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2005: 52). Anne-babanın eğitime devam etme süresinin uzunluğuna paralel olarak, çocukların alacağı eğitim süresi yaklaşık yüzde 3–4 oranında artmaktadır. Örneğin; yükseköğretim diplomasına sahip olan anne-babaların çocukları en azından bir yüksek okula devam etme gereksinimi duyarlar. Bu da yükseköğretime katılımında ailenin eğitim geçmişinin önemini bir göstergesidir. Dolayısı ile anne-baba eğitimi çocukların yükseköğretime devam edip etmeyeceği konusunda önemli rol oynar. Anne-babasının eğitim seviyeleriyle ilgili bilgi sahibi olmayan çocukların yükseköğretime katılım oranı diğerlerine göre daha düşüktür (UNESCO, 2005: 55).

Evlerinde öğrenmeye yüksek seviyede destekleyici bir ortam bulunması ve anne-babalarının eğitim seviyesinin yüksek olması çocukların da öğrenme ve yüksek seviyede eğitim alma isteklerini arttırmada faydalı olabilir. Destekleyici bir ortam yalnızca maddi yönden değil aynı zamanda anne-babayla çocuğun günlük diyalogu, öğrenim gördüğü okul, ailesinin ondan ne beklediği ile de mümkün olabilir. IALS araştırmasındaki 12 ülkeden Avustralya ve Polonya'da anne-babaları iyi eğitim

görmüş olan öğrencilerin yükseköğretim eğitimini tamamlamalarının eğitim almamış olan anne-babaların çocuklarına göre daha fazla olduğu görülmüştür (PISA, 2003:149,151).

Bir diğer araştırmada elde edilen sonuçlar ailenin sosyokültürel yapısının öğrencilerin yükseköğretime katılımında önemli rolü olduğunu göstermektedir. Bu araştırmaya göre (Okulu bırakanlar araştırması, 1995); üniversite eğitimi almış ana-babaya sahip olan lise öğrencilerinin yaklaşık %70'inin üniversite eğitimine devam ettiği ancak aileleri lise mezunu veya daha düşük bir eğitim durumuna sahip olan öğrencilerin ise sadece %30'unun üniversiteye gittiği belirlenmiştir. Chevalier ve arkadaşları (2004) her iki ebeveynin, eğitim alma sürelerindeki bir yıllık artışın çocuklarının yükseköğretime devam etmesinde önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Bu artış daha çok erkek çocuklar için geçerlidir. Erkek çocukların kızlara oranla %4 daha fazla eğitime devam ettikleri görülmüştür (Chevalier vd., 2005: 3). Tansel (1998: 11) hem anne hem de babanın eğitim durumunun özellikle kız çocuklarının eğitim katılımını artırdığını belirtmektedir. Modern toplumlarda statü edinme teorisine göre, aileler çocuklarının toplumdaki statülerini doğrudan mesleki aktarım veya sermaye aktarımı yoluyla belirleyemezler. Çünkü eğitim sosyal hareketlilik açısından giderek daha önemli bir hale gelmektedir. Bu yüzden modern toplumlarda çocukların eğitimine daha fazla yatırım yapılmaktadır.

Gorard ve Smith (2004: 22)'in Avrupa Birliği üye ülkelerinde öğrenim gören öğrencilerin PISA 2000 verilerinden faydalanarak yaptıkları çalışmada ailenin mesleğinin öğrenci başarısıyla çok fazla ilişkili olmadığını belirtmişlerdir (Smits, 2007; 4).

2.1.1 Cinsiyet ve Eğitim

Jacobs (1996) Amerika Birleşik Devletleri'nde yapmış olduğu çalışmada yükseköğretime kayıtlı olan öğrencilerin 1992 yılında %53'ünün kız öğrenciler olduğunu söylemektedir. Bu oranın yıllar geçtikçe arttığını ve yüksek lisans alanında da erkeklere göre kız öğrencilerin sayısının %54 oranında olduğunu belirtmiştir. 1980'de lise son sınıf öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin seçkin okullara gitmede daha şanssız oldukları tespit edilmiştir (Jacobs, 1996: 155).

Jacobs (1996) yapmış olduğu çalışmada diğer ülkelere göre yükseköğretim derecesine sahip olan kız öğrenci sayısının A.B.D.'de en çok olduğunu belirtmektedir.

Yapılan araştırmalarda yoksulluğun temel olarak okula gönderilmemenin en önemli sebeplerinden biri olduğu bununla beraber cinsiyet farklılığının ise daha çok kültürel yaşantıların bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden kız çocuklarının kültürel yaşantılardan kaynaklanan eğitim almama döngüsü kırılırsa ve kadınlar eğitim almaya başlarsa, onların kız çocuklarının da eğitim alma şansı artacaktır (Smits ve Gündüz-Hoşgör, 2006).

Yapılan çalışmalar erkek çocukların eğitime devam etme arzusunun kız çocuklardan daha az olduğunu göstermektedir. Erkek çocukların akademik başarıları daha düşük olmakla birlikte öğretmenleriyle ilişkileri de yeterince iyi değildir. Bütün bu etkenler göze önüne alındığında yükseköğretim alma oranlarının erkek öğrenciler için istatistiksel olarak daha düşük olması durumunun anlaşılması zor olmayacaktır (Finnie vd., 2005: 23). Kızlara daha fazla eğitim yatırımı yapıldığı düşüncesine sahip olan araştırmacılar kızların aileleriyle daha fazla etkileşim içinde olduklarını ve ailelerinin onlara daha fazla rehberlik etmekte olduğunu söyler. Ayrıca kızlar okul dışındaki kültürel aktivitelere katılımı erkeklerden daha fazladır. Ancak erkeklerin anne-babaları çocuklarının gelecekteki eğitimi için kızların anne-babalarından daha fazla birikim yapmaktadırlar (Freese ve Powell, 1999: 1724).

Hubbard (2005) A.B.D.'de yaptığı bir araştırmada Afro-Amerikan ailelerin kız öğrencilerin okul başarıları ile daha çok ilgilendiklerini ve eğitimlerine devam etmeleri için onları zorladıklarını belirtmektedir. Bunun nedeninin çocuklarının da kendileri gibi düşük yaşam kalitesine sahip olmalarını istememeleri olduğu belirtilmektedir. Manz vd. (2004) ise erkek öğrencilerin ailelerin okul-aile işbirliği çalışmalarında kız öğrencilerin ailelerine göre daha ilgili olduklarını söylemektedir.

Sosyoloji üzerine yapılan çalışmalar çocukların ilk başta kendi anne-babalarının eğitim ve mesleki düzeylerini örnek aldıklarını söylemektedir. Bazı bilim insanları örnek almanın cinsiyetle doğru orantılı olduğunu, kız çocukların annelerinin eğitim düzeyi gibi kazanımlarını örnek aldığını, erkek çocukların ise babalarını örnek

olarak onların kazanımlarını gerçekleştirmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu bağlamda ailelerin çocukları üzerinde kendi kazanımları etki etmektedir.

PISA (2003)'ya göre matematiğin tüm alanlarında erkek öğrencilerin kızlardan daha başarılı görülmektedir. Yalnızca İzlanda'da kızlar daha başarılı sonuçlar elde etmiştir. Türkiye'de de erkek öğrencilerin matematik alanında kız öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir ancak kız öğrencilerin okula gitmeye olan olumlu yaklaşımı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Okuma becerileri açısından bakıldığında da kızların daha başarılı olduğu görülmektedir.

2.1.2 Ailenin Demografik Yapısı ve Eğitim

Aile ortamı da akademik başarıyı tetikleyen bir etken olabilir. Anne-babanın çocuğun eğitimi ile yakından ilgilenmesi onun okul hayatındaki başarısına katkı sağlayabilir. Daha büyük yaştaki öğrenciler için destekleyici bir aile ortamı onların sorumluluklarını yerine getirmesinde, okula devam etmelerinde ve okul ortamında daha başarılı olmalarında da yardımcı olabilir. Tek ebeveynli öğrenciler için annenin ya da babanın hem çocuğun eğitimi ile hem de iş hayatı ile uğraşmalarının zor olması sebebiyle bu destekleyici ortam pek mümkün olmayabilir. Ailenin yapısı bu bağlamda önemli olduğu kadar hassas bir konudur. Günümüzde her iki ebeveyne de sahip olan öğrencilerin tek ebeveyne sahip olan öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir (PISA, 2003: 151).

Öğrencinin eğitime katılımını etkileyen demografik faktörler ebeveynlerin varlığı, aile büyüklüğü, çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğudur. Ailenin çocuk sayısı da eğitim katılımını etkilemektedir. Çocuğun ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu ele alındığında büyük bir kardeşin varlığı daha küçük olan çocuğun okula gitmesine olanak sağlayabilir. Çünkü büyük kardeş evin sorumluluklarını paylaşmakta veya aile gelirine katkı sağlamaktadır. Batı toplumlarında veya gelişmekte olan ülkelerde ise eğitim katılımı ve aile büyüklüğü arasında ters yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bunun nedeni kaynakların daha fazla çocuk arasında paylaşılması zorunda kalınması olabilir. Ancak bu durum Botswana'nın kırsal bölgelerinde farklılık arz etmektedir. 7-14 yaş grubu çocukların ailedeki varlığı ve eğitim katılımı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Ailedeki 7-14 yaş grubu çocukların sayısındaki artış

eğitime katılımı da artırmaktadır. Bu artışın sebebi daha fazla çocuğun varlığı evdeki sorumlukların paylaşılmasını sağlaması ve en azından bazı çocukların okula gitmesine imkân tanınmasıdır. Kardeşlerin cinsiyeti de eğitim katılımında rol oynayabilir. Erkek egemen kültürün etkisi ve evlendikten sonra kızların eşlerinin ailesiyle beraber yaşaması sebebiyle anne-babalar erkek çocukların eğitimine yatırım yapmayı tercih etmektedirler. Anne-babaların erkek çocukların eğitimine yatırım yapması, erkek kardeşi olan kız çocukların eğitim imkânının negatif yönde etkileneceğini göstermektedir (Smits, 2007; 6).

2.1.3 Ailenin Ekonomik Durumu ve Eğitim

PISA (2003) araştırmasına göre bir öğrencinin ailesinin ekonomik durumunun akademik başarısı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre bu ilişki karışık olmasına rağmen pozitif yöndedir ancak bazı OECD lkelerinde ise maddi durum başarı için bir engel oluşturmamaktadır. Ailelerinin maddi durumu en kötü olan ğrenciler Finlandiya ve Japonya'da en yüksek başarı seviyesinde görülmektedir (PISA, 2003: 143).

Aileler az ya da çok çocukları için para harcamaktadırlar. Aileler farklı sebeplerle çocuklarını özel okullara gönderirken, özel okulların kullanımı ailelerin ekonomik durumunu yansıtılmaktadır. Ayrıca ailelerin evlerinde eğitim malzemeleri bulunması hem ebeveynlerin hem de çocuğun okul başarısıyla ve ebeveynlerin yüksek gelirli olmasıyla ilişkilidir (Freese ve Powell, 1999: 1717).

Eğitimin doğrudan giderleri kitapları, taşıma araçlarını ve harçları kapsamaktadır. Ancak eğitim katılımının en büyük giderleri çocuğun aile giderlerine katkıda bulunabileceği zamanı okula harcamasıdır (Tansel, 1998: 5). İnsan sermayesi teorisine göre eğitime katılım daha sonra elde edilmesi beklenen getiriler nedeniyle yapılan bir yatırımdır (Smits, 2007: 4). Çocuklar açısından bakıldığında ise eğitime katılım katılmama ebeveynleri tarafından belirlenmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını gelecekte sunacağı avantajlar nedeniyle okula göndermektedirler. Bu avantajlar hem çocuk hem de ebeveynler içindir. Çünkü ebeveynlerin emekli aylığı alamaması çocukların bir yaşlılık güvencesi olarak görülmesine sebep olmaktadır (Smits, 2007: 4).

Yapılan birçok araştırma sonucu yüksek gelirli ailelerden gelen öğrencilerin düşük gelirli ailelerden gelen öğrencilere oranla yükseköğretime katılım olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Zhao ve Broucker (2001) yüksek gelirli aileye mensup çocukların düşük gelirli aileye mensup olanlara göre 2,5 kat daha fazla yükseköğretime katılımı olduğunu 1998 yılında yaptıkları İş ve Gelir Dinamikleri Anketi'ni kullanarak ortaya çıkarmışlardır. Corak vd. (2003) Tüketici Finansmanı Anketi'nden (1979–1997) elde edilen verileri kullanarak yüksek gelirli ailelerin çocuklarının yükseköğretime daha eğilimli olduklarını bulmuşlardır (Chevalier vd., 2005:6). Hindistan'dan alınan verilere göre aile gelirinin artmasıyla çocukların okula devam etmeleri arasında pozitif bir ilişki vardır. En yüksek gelirli ailelerden gelen çocukların okula devam etme olasılığı en fakir ailelerden gelen çocuklarla kıyaslandığında daha fazladır. Aynı durum Endonezya, Mali ve Nijerya'da da görülmektedir. Bu ülkelerden alınan sonuçlara bakıldığında ailenin gelirinin yüksek olmasının çocukların eğitim alma olasılığını arttırdığı görülmektedir (UNESCO, 2005: 51).

PISA (2003) araştırmasına göre bir öğrencinin ailesinin ekonomik durumunun akademik başarısı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. PISA (2003) araştırma sonuçlarına göre bu ilişki karışık olmasına rağmen pozitif yöndedir. Ailelerinin maddi durumu iyi olan öğrencilerin kötü olan öğrencilere oranla daha başarılı oldukları söylenebilir. Daha zengin ailelerden gelen öğrenciler daha fakir ailelerden gelenlere oranla daha yüksek notlar almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya, Meksika ve Portekiz'de bu durumla ilgili bulunan sonuçlar arasındaki anlamlılık farkı büyüktür. Yani ailenin maddi durumu öğrencilerin başarısında önemli bir yere sahiptir. Bu durum İskandinav ülkelerinde, Avusturya, İtalya, Belçika, Japonya, Litvanya ve Polonya'da ise biraz daha zayıftır. Ancak Chevalier ve Lanot (2002: 166), aile gelirinin çocuğun eğitim çıktılarını etkilediğine dair net bir sonuç olmadığını belirtmektedirler.

İngiltere'de yapılan bir çalışmada PISA (2000) raporunun sonuçlarını destekler bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmanın verilerinden aile gelirinin çocukların eğitim kazanımları üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Blanden ve Gregg, 2001: 22). Bazı OECD ülkelerinde ise maddi durum başarı için bir engel

oluşturmamaktadır. Ailelerinin maddi durumu en kötü olan öğrenciler Finlandiya ve Japonya’da en yüksek başarı seviyesinde görülmektedir (PISA, 2003: 143).

Gelir seviyesi düşük olan ailelerden gelen çocukların okul başarısının düşük olmasında çok farklı etmenler vardır. Düşük gelirliler aileler, çocuklarının eğitim alması konusunda çok fazla destekleyici değildirler. Bunun sebebi anne ve babanın yeterince eğitim sahibi olmamasıdır. Örneğin; çocuğun doğuştan sahip olduğu zayıf yetenekleri anne ve babanın yeterince eğitim almamasından dolayı geliştirilememektedir. Bunun yanında mali problemler ailede çatışmaları arttırmakta ve çocuğun eğitimine gereken önemin verilmesini engellemektedir (Chevalier ve Lanot, 2002: 172).

Ailelerinin ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin akademik başarıları giderek düşmektedir. Ekonomik olarak fakir olan aileler çocuklarının eğitimini sağlamada zorluk çekmektedir. Aile gelirinin çocuğun başarısı üzerine etkisi doğrudandır, bu yüzden finansal destek politikaları farklı ailelerden gelen çocuklar arasındaki başarı farkını azaltmada etkili olabilir. İngiltere’de Rice (1987) ve Amerika’da Acemoğlu ve Pischke (2000) aile gelirinin çocuğun zorunlu eğitim sonrası eğitim kazanımını sağlamasında güçlü bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmışlardır (Chevalier ve Lanot, 2002: 166). Muller (1993) ve Muller ve Kerbow (1993) da eğitime katılım ve aile geliri arasında benzer ve yüksek bir korelasyon olduğunu ortaya çıkarmışlardır (Freese ve Powell, 1999: 1713). Ancak Chevalier ve Lanot (2002: 166), aile gelirinin çocuğun eğitim çıktılarını etkilediğine dair net bir sonuç olmadığını belirtmektedirler. Çocukların evde veya iş dünyasında çalışması fakir ailelerin başvurduğu bir yöntemdir. Ancak eğitim ve çalışma hayatı arasındaki ilişki ailenin içinde yaşadığı sosyal yapıya bağlıdır (Buchmann ve Hannum, 2001: 85). Düşük gelirliler ailelerden gelen çocuklar tam günlük eğitimlerini daha erken bırakmaktadırlar. Aileleri fakir olan 16 yaşındaki çocukların sadece %11’i başarılı olurken, %41’i başarısız olmuştur (Blenden ve Gregg, 2004). Yapılan bir çalışmaya göre Taiwan’da en başarılı beş üniversiteye devam eden öğrenciler en zengin ve en iyi eğitim almış ailelerin çocuklarıdır (Liu vd., 2007). Eğitime katılım gelir durumu az olan aileler için bir lükstür. Ailenin sürekli gelirinin eğitim başarısına etkisi erkeklerden çok kız çocukları üzerinde etkilidir. Hem kız çocuklarının hem de erkek

çocuklarının eğitim katılımı ilkököl, ortaokul ve lise kademelerinde ailenin sürekli geliriyle yakından ilişkilidir. Ailenin geliri arttıkça çocukların eğitim katılımı da artmaktadır (Tansel, 1998: 16). Her ne kadar üniversite harçları düşük olsa da, aile gelirinin öğrencilerin eğitim kazanımını doğrudan etkilediği görülmektedir. Okula tam gün devam eden öğrenciler daha fazla mali desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu düzenlemeler yapılmadığı takdirde, ailelere yapılacak mali yardımlar çocukların eğitim hedeflerine ulaşmasında etkili olmayacaktır (Vandenberghe, 2007: 1). Ailenin eğitimi ve sosyal sınıfı ve yerleşim yeri gibi aile geçmişi özellikleri ailenin gelir durumuna göre değişmektedir ve çocuğun eğitim kazanımıyla ilgilidir (Blanden vd., 2001; 3). Ekonomik açıdan yetersiz olan ailelerin çocukların liseden mezun olma ve üniversiteye devam etme olasılıkları daha azdır (Crosnoe vd., 2002: 690). Amerika'da 18 yaşın altındaki gençlerin en fakir grubu oluşturduğu göz önüne alınarak, ekonomik dezavantaj ve eğitim katılımı arasındaki ilişkinin sosyal politikalarda hayati önem taşıdığını söylemek mümkündür. Fakirlik veya ekonomik dezavantaj aile geliri açısından ele alınan tanımlardır; ancak aile büyüklüğü, aile yapısı, eğitim de bu dezavantajları kapsamaktadır (Crosnoe vd., 2002: 690). Aile gelirindeki artış, ebeveynleri daha çok erkeklerin eğitimini desteklemeye etki etmektedir (Freese ve Powell, 1999: 1725).

Ailenin çocuğun eğitimi için yapacağı harcamalar genel olarak; ekonomik, kültürel, kurumsal, sosyo demografik ve kişisel ailesel değişkenlerle doğrudan ilişkilidir. Aile geliri çocuğun eğitimini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Doğrudan etkileri okul ücretleri, kitap, üniforma ve taşıma ücretlerini kapsamaktadır. Dolaylı etkileri ise gelişmiş bölgelerde ikamet etme, iyi akran grubu içinde yer alma ve iyi eğitim veren okullara gidebilme olanağı sağlamaktadır. (Tomul, 2007: 123). Ancak Chevalier ve Lanot (2002: 166), aile gelirinin çocuğun eğitim çıktılarını etkilediğine dair net bir sonuç olmadığını belirtmektedirler.

2.2. Sosyalleşme

2.2.1. Sosyalleşme kavramı

Sosyalleşme bireyin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği dönemlerin bütünüdür. (Erkal, Güven ve Ayan, 1998, s.37). İnsan

davranışlarının çoğunluğu öğrenilmiş davranışlardır. Yani öğrenme süreci içerisinde belirli davranışlar gösterilmektedir. İnsanlarda içgüdüsel davranışlar yok denecek kadar azdır. İnsanların belirli bir topluluk içinde belirli şeyleri öğrenmeleri sosyalleşme süreci olarak adlandırılan oluşum içerisinde gerçekleşir. Bu süreç bireyin dünyaya geldiği andan itibaren dili, kültürü öğrenmesi ve gelecek nesillere aktarmasını içerir (AÖF, 2003, s.77).

Sosyalleşme, bireylerin fiziksel yapıları ve biyolojik faktörleri maddi temellerini; içgüdüleri ve zekâsı ise insanın manevi yapısını oluşturmaktadır. Ayrıca ailesi ve bağlı olduğu toplumdan almış olduğu değerler de insanın manevi temelini şekillendirmektedir (Güney, 2000, s.48). Bu değerler sosyalleşme kavramının tanımlanmasında önemli noktalardır.

Sosyalleşme bir bireyin kendisi aracılığıyla kültürel tutumları, değerleri ve grubun rollerini öğrendiği ve bunun sonucunda kendisine has bir kişilik kazandığı ve toplumun bir ferdi olduğu ve sosyal etkileşim sürecinin oluştuğunu ortaya koyar (Kenyon, McPherson, 1974). Sosyalleşme, toplumun bir üyesi olma, diğer insanlarla birlikte yaşamayı öğrenme sürecidir. Bu süreç içinde birey, diğer insanlarla etkileşimi yoluyla kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirir (Uluğtekin, 1991).

Sosyalleşmede hangi yaklaşım çerçevesinde düşünülürse düşünülün bireyin toplumda diğer bireylerle olan benzerlikleriyle birlikte farklılıklarının da oluştuğu, kişileri bir örnek biçimlere sokmaktan çok, onları kişilikleriyle uyuşan, toplumun bir işlevi durumuna getirmeyi amaçlayan toplumsal süreçlerden biri olarak görünmektedir. Sosyalleşme terimini kullanan bilimsel disiplinlerde bu sürecin çeşitliliği ve genişliği karşısında birçok dallara ayrılmıştır. Örneğin çocuk sosyolojisinden, gelişim psikolojisine, klinik psikolojisinden, grup psikolojisine, antropolojiden, kişilik kavramlarına kadar çok çeşitli alan sosyalleşmeyi kendilerine başlık olarak seçmişlerdir (Tolon, İsen ve Batmaz, 1991, s.49).

Sosyalleşme süreci doğum ile birlikte yaşam sürecinde şahsiyetin gelişmesi ve toplum içerisinde bireyselliğin gelişmesi sürecidir. Kendini tanıyan, kendisi gibi olan insanlarla benzerliklerini ve farklılıklarını gözleyen bir birey daha sonra yaratıcı

olarak da bir ferdiyet kazanmaktadır. Bireyin sosyal ilişkiler içerisinde yer alarak toplumla bütünleşmesi ve belirli görevleri yerine getirmesi sosyalleşme sürecinde mesafe alınmasına bağlıdır. Şahsiyetini geliştiremeyen ve ferdiyet yoluyla yaratıcı olmayan bir kimse, toplum üyeliğini de kazanamamaktadır. Birey ile toplum arasındaki uyumun sağlanabilmesi dayanışma, iş birliği ve iş bölümü ile gerçekleşmektedir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998, s.37).

İnsanı insan yapan toplumsal varlığı olduğuna göre, sosyalleşme aynı zamanda insan olma sürecidir (Köknel, 1982, s.237). Bu süreç kişinin çevresi ile iletişimi ve etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Sosyalleşme süreci bireye yeni yaşantılar kazandırır ve ölene kadar sürer. Kişiliğin toplumsal ve ahlaksal katmanı olan karakter, sosyalleşme sürecinin bir sonucudur. Ferdin ahlaksal değerleri benimseyerek benliği üzerinde denetim kuran toplumsal bilince sahip olması sosyalleşmesinin bir ürünüdür. Sosyalleşme bireyin doğuşuyla başlar ve çocuk beş-altı yaşına geldiğinde kişiliğin temel unsurları oluşmuştur. Daha sonraları ise sosyalleşme yakın çevre, komşuluk, arkadaşlık, oyun grupları, okul ve kitle haberleşme araçları yoluyla giderek belirginleşir.

Sosyalleşme süreci içerisinde en önemli kısmı aile oluşturur. Aile kurumu içinde kişi bazı davranış şekillerini ve toplumla ilgili temel normları kazanır. Bu konuda en büyük pay anneye düşmektedir. Annenin iyi yetişmiş, yeterli kültüre sahip ve yeterli bir sosyal çevreden gelmesi çocuk üzerinde olumlu etkiler doğurur. Aile ve okul çevresinde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen kişi daha sonra işyeri içerisinde de kendini bulur ve geliştirir. Çalışma hayatı tıpkı okul ve aile gibi bireyi saran sosyal bir çevredir. Şahsiyetini bulan ve sosyal ilişkilerini arttıran birey artık farklı amaçlar güderek farklı kuruluşların (kooperatif, mesleki kuruluş, spor kulübü, sendika vs.) faaliyetlerine katılmak suretiyle sosyal hayat içinde yaratıcı olma özelliğini de geliştirmektedir (Erkal, 1986, s.45).

Sosyalleşme sürecinde yaratıcı olma özelliği elde edemeyen ve şahsiyetini geliştiremeyen bir birey yeterince sosyalleşmemiş ve toplum üyeliğini kazanamamış demektir. Böyle bir kimse genellikle toplumda yerleşmiş yasa, norm, töre, gelenek, kamuoyu veya bir başka toplumsal normlarla belirlenmiş olan hoşgörün sınırlarının

dışına çıkabilmekte, böylece toplum tarafından yadırganmakta ve tepki görebilmektedir (Çelik, 2002, s.27).

Kişiliğin oluşumunun kaçınılmaz bir ögesi ve ön şartı olan benlik te, sosyalleşme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Benlik bir açıdan bireyin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varması demektir. Benlik bireyin ancak diğer insanlarla ve maddi evrenle ilişkileri yoluyla oluşabilmektedir. Sosyalleşme sayesinde insan toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Bireyin toplum içinde diğer bireylerle birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine geleneklerine göreneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, toplumsal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde gerçekleşir (Çelik, 2002, s.30).

İnsanoğlunun sosyalleşmesi sosyal etkileşiminin bir sonucudur. Örneğin her insan ailesinin akrabalarının ulusal ve evrensel kültürünün etkisi altında kalarak ve aynı zamanda bunları etkileyerek sosyalleşir. Sosyal etkileşiminin niteliği ve buna bağlı olarak sosyalleşmenin alacağı biçim, ailenin ve toplumun gelişim düzeyine nitelik ve özelliklerine bağlıdır. Her toplum iyi ve kötüyü, güzel ve çirkin, hoş ve nahoşu ne için yaşanması, ne için ölünmesi gerektiğini tanımlamaya çalışır. Sosyalleşme sürecinde çocuğa çoğu kez mantıklı bir kanıtlama gösterilmeden, toplumun değer ve normları aşılanır ve törelerin nasıl uygulanacağı öğretilir. Toplum bireyden iyi ve kötüyü anlamasını değil, hissetmesini ister (Tolan, 1987, s.231).

Sosyalleşme, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesi, aynı zamanda da karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu öğrenme sürecinde, toplumdaki kalıp davranışlar birey tarafından kişiselleştirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir (Demir, 2004). Ancak, burada önemle belirtilmesi gereken, sosyalleşme, sadece kişinin standart bir davranış kalıbına uyarak şekillenmesi demek değildir.

Kuşkusuz insanlar, var olduğu toplumda davranışlarıyla kendini ifade eder ve davranışları sayesinde toplumun diğer fertlerinden ayrılarak birey olmak suretiyle toplum içerisinde var olurlar. Tüm bireyler bir grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliği kazanır. İnsanların fiziksel çevrelerine uyum çabalarının neticesinde tarihsel bir gelişme ile birlikte ortaya çıkmış örgütlere “toplum” denir (Yetim, 2000, s.148). Birey, sosyal yaşam içinde pek çok etkileşim içine girer ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu bu etkileşimler aracılığıyla oluşturur. Sosyalleşme sürecinde toplumun düşünce, davranış ve değer yargıları, kültür sayesinde bireye aktarılmaktadır (İsen ve Batmaz, 2002) ve hiç kuşkusuz, toplum bireylerinin geniş anlamda birbirlerini etkilemesine en büyük ortamı günümüzde kitle iletişim araçları ile oluşturmaktadır. Toplumsal örgütlenme, insanın varlığını devam ettirebilme ve çoğalma imkânını artırdığı için onun, zaman içinde geliştirdiği bir uyum biçimidir. Toplumsal hayat sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmış, sosyalleşmiş, geliştirmiş ve kültürünü yaymıştır (Yetim, 2000, s.151).

2.2.2. Sosyalleşmenin özellikleri

Toplumların sosyalleşme süreçleri çeşitlilik gösterir. Her birey ancak içinde yaşadığı toplum içerisinde sosyalleşir ve sosyalleşme sürecini tamamlar. Birey doğmadan önce toplumsal hayat devam etmektedir. Sosyalleşme bireyin dünyaya gelmesi ile başlar. Hayat boyu devam eder. Sosyalleşme gruba ya da topluma yeni giren üyelerin etkisiyle ilgilenmez ve kesinlikle tek yönlü bir süreç değildir. İnsanlar farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar. Bundan dolayı birbirine her açıdan benzeyen iki insana rastlamak mümkün değildir. Buna rağmen, sosyalleşme kültür ve topluma uyum, gelişim aşamalarında benzerlikler oluşturma ve toplumsal yaşama katılma vb. konular üzerinde durur. Dolayısıyla insanların yaşları arttıkça kişilik bakımından değişmelerini sosyalleşme ele almaz. Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesine yetenekliliği yönünde ele alır (Tezcan, 1984, s.28).

Her birey kendine özgü bir kişilik gelişimine, ayırt edici deneyimlere ve özel bir soydan gelime sahiptir. Sosyalleşme bu özelliklerin nitelikleri üzerinde durmaz. Fakat sosyalleşme kişilik gelişmesinin topluma ve kültüre uyarlanması ve öğrenilmesi gibi süreçlerin benzerlikleriyle ilgilidir. Sosyalleşme insanların toplumsal hayatın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu inceler (Güney, 2000, s.45).

2.2.3. Sosyalleşmenin fonksiyonları

Sosyalleşme, toplumsal amaçların gerçekleşmesinde insanları motive eder ve insanlara belli umutları aşılıyarak onların toplumda bir takım beklentiler içine girmelerini sağlar. Örneğin bir meslek sahibi olmak zordur ancak meslek sahibi olduktan sonra bunun sağlayacağı yararlar, insanların bir takım zorluklara katlanmasına yardımcı olmaktadır. Sosyalleşme, insanlara belli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini de öğretir. Bu yolla onların zaman kaybını ve zor durumlara düşmesini önler (Afacan, 2001, s.68,70).

Sosyalleşme, bireysel ve toplumsal umut ve beklentileri dengeler. Beklentiler farklı olmasına rağmen sosyalleşme sayesinde yaşama uygun beklentiler gerçekleşmesini sağlayıp insanların toplumda üstlenecekleri rolleri öğretmek suretiyle bu rolleri benimsemelerini sağlar. Ayrıca bireylerin benliklerinin gelişmesini sağlar. Benlik kişinin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varmasıdır. Dolayısıyla benlik, insanın diğer insanlarla ve dış evrenle ilişkileri sonucu oluşmaktadır. Buna göre sosyalleşme bireyin sadece kültürel özellikleri algılaması ve benimsemesini değil aynı zamanda benlik ve kişilik kazanmasını da sağlar (Güney, 2000, s.51).

Brom'a göre sosyalleşmenin hedeflerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Sosyalleşme bireylere temel davranış yollarını öğretir. Yemek yemekten tutunda bilimsel yöntem ilkelerine kadar her davranış yolu kişilere sosyalleşme süreci ile kazandırılabilir. Bu davranış yolu, alışkanlıkları kişide öyle derinlemesine işler ki verilmek istenen tepkimelerini dahi şekillendirebilir.

- Sosyalleşme kişide belirli özlemler oluşturmaktadır. İyi bir anne-baba yada çocuk olma özlemi, iyi bir takım arkadaşı, parti üyesi yada meslek üyesi olma özlemi vb. Toplum düzeni yalnızca yaşama biçimini anlatan değerleri bireylere iletmekle kalmaz. Aynı zamanda onlarda bazı özel özlemlerde uyandırmaktadır. Bir bilim kurumu, bireylerin (öğrencilerin) kimisinin bilim insanı, yani uygulamaya değil tekniğe, dayalı veya kimi bireylerinde teknik personel olmayan uygulamaya dayalı bir ekonomik yapı sağlamak zorundadır. Bu tür özlemler önemli ölçüde özveri gerektirmektedir.
- Sosyalleşme süreci bireylere rollerin öğretilmesi demektir. Bireyin üyesi olduğu türlü kümelerde ilişkide bulunduğu başka insanları göz önünde bulundurması gereğinden başka belli özel iş paylarını yerine getirmesini de zorunlu kılmaktadır.
- Sosyalleşme yoluyla yetenekler de öğrenilmektedir. Çocuk ve genç bireyler, böylece yetişkin etkinliklerine katılırlar. Mektup yazmak, telefonla görüşmek, komşularla ilişkilerini yürütmek, sportif etkinliklere katılmak siyasi örgütlerde ve genellikle derneklerde etkin katılım için toplumsal yetenekler ön koşul önemi taşımaktadır.
- Sosyalleşme, bireyin kişiliğinin oluşmasını sağlar. Birey sosyalleştiği ölçüde kişi olur.
- Sosyalleşme, bireylere içinde yaşadıkları toplumun kültürünü maddi ve manevi öğeleriyle birlikte öğretmektedir.
- Sosyalleşme, toplumun izafi sürekliliğini sağlar ve birey artık içinde yaşadığı toplumun bir parçası olur, kültürünü benimser (Yetim, 2000, 148-151).

2.2.4. Sosyalleşme süreci

Sosyalleşme başkalarıyla olan ilişkileri aracılığı ile bireyleri iyi-kötü, doğru-yanlış toplumun yargı ölçülerinin diğer tüm değer kural ve normlar, toplumca kabul edilebilir tutumların, alışkanlıkların becerilerin iletilmesi sürecidir. Bir başka deyişle sosyalleşme, belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek topluma ait birey hâline gelmesidir. Bireyler içinde doğdukları toplumun kuşaktan kuşağa geçirilen kültürünü, sosyalleşme süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler.

Sosyalleşme sürecinin içeriği ve biçimi öğrenme yoluyla belirlenmektedir. Sosyalleşme bireyi toplumun ve çeşitli grupların birer üyesi hâline getiren değer, tutum ve davranışlarını kurumsallaşmış normlarla uygun olarak tanımlayabilmesine imkân veren bir kültürleşme sürecidir Sosyalleşme süreci doğuştan başlayarak tüm yaşam boyunca süren uzun bir dönemi kapsamaktadır. Bu süreç aracılığıyla birey kişilik kazanmaktadır. (Öktem, 2003).

Sosyalleşme ile bireye kişilikle beraber öz benlik kavramı da kazandırılmaktadır. Öz benlik bireyin diğer kişilerle paylaştıklarının ve onu diğer kişilerden farklılaştıran ayrıntıların bilincinde olmasını ifade etmektedir. Kendimizi önce başkalarında görüp tanıdığımız için çevremizdeki başka insanlarla Cooley'in deyimiyile "ayna benlik" adı verilmektedir. Bu, başkalarının bireyin kendisine karşı davranışlarında yansıyan belleğidir. Sosyolog Cooley'e göre öz benliğin oluşumu kişinin kendisini başkası tarafından görülen bir konu, bir şey olarak tasarımılamasıyla gerçekleştirmektedir. Başkalarının bizi nasıl gördüklerini, tepkilerimizi ve cevaplarımızı nasıl yorumladıkları hakkında kendi kendimize bir hüküm veririz. Yani başkalarının oluşturduğu aynada kendimizi görürüz (Tezcan, 1984).

Sosyalleşme toplumun yeni üyelerine o toplumda var olan, görenek, değer, tutum ve davranışların ne olduğunu, bunlara uyum sağlamanın ve öğrenmenin yollarını gösterir. Bu süreç doğumla başlar ve hayat boyu devam eder. Bireylerin sosyal kalıplara uyumu ve toplumsal kurumlara katılmasıyla birlikte insanlar o toplumda geçerli olan değer, disiplin ve davranış biçimlerini öğrenirler. Sosyalleşme sürecini bireylere öğreten çok önemli bir kurum olan aile içindeki anne ve babalarda zaman içerisinde sosyalleşmişlerdir(A.Ö.F. 2003, s.77). Emillio Williams, toplum bilim sözlüğünde (Dictionnarie de Sociologie) sosyalleşmeyi "Bireyin yalnızca biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp belirli bir topluma ve belirli kümelere bütünleştirilmesi sürecine sosyalleşme süreci" olarak ifade etmektedir. Birey dünyaya geldiği andan itibaren öğrenme yolu ile davranışlarında değişimler meydana getirir. Bu süreç içerisinde kültür de bir nesilden diğerine aktararak yaşatılır. Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örneklerini ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme, kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla

uyum sağlamasını mümkün kılan mekanizmadır (Ozankaya, 1991). Dönmezer'e göre sosyalleşme, insanın karşılaşacağı durumları müesseseleşmiş kurallara, çözüm yollarına uygun şekilde tarif ve idrak edilmesini sağlayan süreçtir (Dönmezer, 1994).

Sosyalleşme sürecinin iki boyutu vardır. Birincisi psikolojik boyuttur. Birinci boyut bireyin toplum ve onun alt kategorileri içerisinde gelişip kalıba sokulduğunu ileri sürer. İkincisi boyut ise sosyolojik boyuttur. Bu boyut bir bireye sosyal beklentilere uygun biçimde davranmasının öğretildiğini öne sürer. Snyder, ve Spreitzer çalışmasında Başaranın bu boyutlardan bahsetmişlerdir. Bu boyutlar bağlılığın gelişimini incelerken, bir bireyin sosyolojik gelişimini etkileyen unsurların yanı sıra, bir bireyin psikolojik gelişimde yer alan süreci düşünmenin mümkün olduğunu gösterir. Bu görüşler Vygotsky'nin bilişsel gelişimin sosyokültürel perspektifiyle de paralellik gösterir (Başaran, 1980). Sosyolojik buluş açısıyla sosyalleşme, bir insanın tüm hayatı boyunca ortamın sosyokültürel öğelerini öğrenmesi, içselleştirmesi, tecrübelerin ve anlamlı toplumsal kurumların etkisi altında kişilik yapısıyla bunları bütünleştirmesi ve bu yolla da yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevresine uyma süreci olarak tanımlanabilir (Sayın, 1994). Bu tanımlardan da anlaşılan ve vurgu yapılan üç özellik göze çarpmaktadır. Bunlar kültürün kazanılması, kültürün kişilikle bütünleşmesi ve sosyal çevreye uyumun sağlanmasıdır. Nesnel bakımdan sosyalleşme, toplumun öz kültürünü nesiller arası aktarma esasına dayanır. Toplum bireye toplumsal rolünü öğretir. Öznel bakımdan sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı topluma uyması olarak adlandırılır. Birey toplumun davranış kalıplarını öğrenir. Böylece bir topluma dâhil olur. Her iki sosyalleşmede de birey benlik ve kişilik kazanır (Tezcan, 1984, s.28).

Sosyalleşme, toplum bilimin ve sosyal psikolojinin bir kavramı olarak, belirli bir kültürel ve toplumsal yapının içinde bireylerin geçirdiği en genel süreçtir. Bu süreçte toplumun manevi yapısını oluşturan tutum, davranış, bilgi, görgü ve hukuk normlarını kapsayan, bireyin varoluşunun zorunlu şartlarını düzenleyen bir süreçtir (Tolon, 1991, s.49). Sosyalleşme sürecinin, kültürel normlar ve bir bireyin toplumda oynayacağı rollerle ilgili olan tutumları, değerleri, bilgiyi ve davranışları ürettiği düşünülür. Sosyalleşmenin resmî ve gayri resmî kanallar ile oluştuğu düşünülür. Okullar, çevresel yapılar ve toplum merkezli programlar resmî kanallar olarak göze

çarpmaktadır. Aile, akran grupları ve kitle iletişim araçları gayri resmî sosyalleşme kanallarıdır. Her bir kişi için, bir grup sosyalleştirici kişi, bireyler üzerinde etki yapar ve onu belli aktivitelerin içine çekerken, bazılarında da uzaklaştırır. Bir bireye tanıtılan sosyal deneyimler; tutumlar, değerler ve davranışlar şeklinde sonuçlar üretir (Greendorfer, 2002).

2.2.5. Sosyalleşme sürecine etki eden faktörler

Sosyalleşme süreci çok sayıda insanla, çeşitli sosyal çevrelerde, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, antrenörler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000, 148-151).

“Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yollarla kazanılır. Anne ve babalar, oyun arkadaşları, öğretmenler, iş arkadaşları, sevgililer, nişanlılar, eşler, farklı çevre içerisinde bu sürece katkıda bulunan kimselerdir.” Bu süreç aynı zamanda, biçimsel, informel, amaçlı veya amaçsız bir biçimde de gerçekleşebilir. Bu süreç için karşılıklı, yüz yüze temas çok önemlidir. Fakat sosyalleşme kitaplarla, mektuplarla ve kitle iletişim araçlarıyla uzaktan da kazandırılabilir (Özkalp, 1994, s.88).

Homojen toplumlarda bireyler ve gruplar benzer değer ve inançlara sahip olmaları nedeniyle, sosyalleşme bireylere benzer bir yaşam, meslek, duygu ve düşünce birliği sağlar. Ancak heterojen toplumlarda grup içinde farklı değerler ve bu değerler çatışması bireyin daha önceki değerlerini inkâr etmesi ve daha önce üye olduğu gruplardan ayrılarak, yeni değerleri benimsemesine yol açar” (Özkalp, 1994, s.88).

“Sosyalleşme olayında yegâne merci, hiç şüphesiz toplumdur. Toplum ister kapalı bir sistem, isterse belirgin bir merci olarak kabul edilsin; o, ferdi kuşatan ve onu yönlendiren temeldeki ana güç kaynağıdır. Fakat toplumun kendisi gibi gücü de soyuttur. Fertler ve müesseseler toplumu temsil ederler. Bunlarla ilişkiye giren bir

fert, sonunda toplumun soyut kanun ve kurallarına ulaşır. Fert başkalarının haklarını tanıırken, başkaları da onun hak ve beklentilerini anlamış olur” (Akyüz, 1991, s.222).

“Sosyal hayat şartları sürekli olarak değişiyor, ama gene de bu değişim bireylerin hayatını çok çok aşıyor. Sosyalleşme bireyleri aynı şekilde yetiştirerek geçmiş kuşakların kültür birikimini sürdürmek, sosyal sistemlerin bireyler üstü devamlılığını sağlamak için hemen her toplumda gereklidir. Uygarlık ve toplumsal gelişme birlikte olmaktadır. İnsanlar kendi yarattıkları ve bazen de kontrollerinden çıkardıkları bu sistem içinde yaşamak zorundadırlar; toplumdaki kaçma, insanın bağımsızlaşması ve sağlam bir şahsiyet geliştirmesi bakımından bir ilerleme sayılmaz, hiçbir şeyi çözmez; tam tersine insanın ve insan uygarlığının gelişmesini engeller. İnsan şahsiyeti ancak sosyalleşme vasıtasıyla kazanılabilir”(Ergün, 1992, s.58). Sosyalleşme sürecinde etkili olan bu vasıtalar şu şekilde sıralanabilir:

1. Aile
2. Okul ve Eğitim
3. Arkadaş Grupları
4. Kitle İletişim Araçları

2.3. İnternet

İnternet, açılımı olan “interconnected network” yani birbirine bağlı ağlar olarak tanımlanabilir (Schneider, Evans ve Pinard, 2009:2). Ağ, birden çok bilgisayarın birbirine bağlı kullanılmasıyla oluşturulan çalışma biçimidir (Kabakçı ve Taşkın, 2003:41). Ağlar sayesinde bilgisayarlar aralarında bilgi alışverişi yaparak donanım paylaşabilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde 1980’li yıllardan itibaren meydana gelen gelişmeler küreselleşme eğilimlerinin artmasıyla toplumların siyasal, ekonomik ve sosyal yapılarında köklü değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda ortaya çıkan internet, yazılı metinlerin, ses ve video görüntülerinin hızlı bir biçimde işlenmesi, depolanması ve iletilmesi sürecinin bilgisayar ağları vasıtasıyla daha geniş coğrafyalara ulaşmasını sağlamaktadır (Sarıkaya, Kara ve Erdoğan, 2010:33). İnternet, TCP/IP protokolünü tanıyan ağların oluşturduğu büyük

bir ağdır (Akın, 1996:35). İnternet protokolleri bir takım nakil protokollerinden oluşmaktadır. Günümüzde bilinen Transmission Control Protokol (TCP) ve İnternet Protokol (IP) en ideal iki protokoldür (Cisco System, 2004:569).

İnternetin ortaya çıkışındaki amacı bugünkü kullanım amaçlarından oldukça farklı bir içerik taşımaktaydı ve savaş stratejisi içeren bir ađ olarak inşa edilmişti (Gümüštepe, 1999:2). Dünya çapında yaygın olan, sürekli büyüyen ve gelişen internet, günümüzde insanların her geçen gün gittikçe artan "üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma" istekleri doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu teknolojinin yardımıyla pek çok alandaki bilgilere insanlar kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir. İnternet'i bu haliyle bir bilgi denizine, oldukça büyük bir kütüphaneye benzetebiliriz (İnan, 1999:9). Bir anlamda internet bilgi bulmak amacıyla diğer bilgisayarlara seyahat etmek için seçilen bir yoldur. Bu yüzden "veri otoyolu" olarak da adlandırılmaktadır (Akkoyunlu, 2003:9). Bilgisayarları birbirlerine bağlamanın en önemli amacı, bilgisayarların sahip oldukları kaynakları kullanıcılarla paylaşmaktır (Ayfer, 1996:13).

Milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan küresel bir ağ olan internetin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Küresel: İnternet yayını belirli bir coğrafi alan ile sınırlı değildir. Radyo veya televizyon gibi belirli bir yayın alanı yoktur. Türkiye'de yayınladığımız bir siteye dünyanın her yerinden ulaşılabilir.
- Özgür: Çeşitli yasaklar getirilmeye çalışılsa da kullanıcılar çeşitli yollarla yasakları delebilmektedir. Buna en güzel örnek yasaklara rağmen hala pek çok yasadışı faaliyetin internet üzerinden artarak sürmesidir.
- Merkezlessiz: İnternet üzerinde belirli bir merkez bilgisayar bulunmamaktadır. Bilgiler internet üzerinde paketler halinde değişik yollarla aktarılmaktadır. Belirli makineleri kapatarak interneti kullanılmaz duruma getiremeyiz. Bu özellik internetin en başta bir askeri proje olarak tasarlanmasından kaynaklanmaktadır.

- Dinamik: Kullanıcılar da ziyaret ettikleri sitelere katkı yapabilmektedir. Örnek olarak internet üzerinden yayınlanan bir gazeteye okuyucular anında yorum yazabilmektedir.
- Sınırsız: İnternet ülke sınırları ile sınırlanamaz. Örnek; ülkemizde bir dönem yasaklı siteler arasına giren “youtube” sayfasına Proxy server üzerinden bağlanmak ya da DNS ayarlarını değiştirmek suretiyle kolayca girilebilmekteydi.
- Asenkron: Televizyon veya radyo yayınları gibi insanların aynı anda aynı yayını izlemesi veya dinlemesi zorunluluğu yoktur, kullanıcı kendi seçimini yapabilmektedir. Zaman sınırlaması olmaksızın yayın dünyanın her yerinden izlenebilmektedir (Civelek, 2009:14-16).

Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU), dünyada internet kullanıcısı sayısının 2011 yılı itibariyle 2 milyara ulaştığını belirtmiştir. Her geçen gün çok sayıda insan internete dâhil olmaktadır, bu gelişmeler ışığında iletişim örgütünün başkanı Toure, 2015 yılında dünya nüfusunun yarısından fazlasının geniş bant internete erişiminin beklendiğini bildirmiştir.

2.3.1. İnternetin Gelişim Süreci

2.3.1.1. Dünyada İnternetin Gelişim Süreci

İnternetin ortaya çıkışı günümüzdeki kullanım amacından çok farklıdır. ABD Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan ARPA olarak da tanınan DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency- Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu) isimli kuruluş ARPANET adlı bir bilgisayar ağı kurmuştur. Bu ağın asıl amacı savaş durumunda kullanılmak üzere bir sistem geliştirmektir. (Akın, 1996:36). Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri tarafından 1951 yılında MIT (Massachusetts Institute of Technology) Sovyetler Birliği'nin nükleer bomba saldırısından korunmak için uyarıcı bir ağ sistemi kurmak üzere görevlendirilmiştir. Project Lincoln adı altında tasarlanan projenin içeriği radar takibi ve hedef belirleme yapabilecek bilgisayar tarafından yönetilen bir sistemdir. İki bilgisayardan oluşan ve 23 merkezi kapsamı tasarlanan projede her merkezde 50 radar operatörünün aynı anda 400 uçağı izleyebileceği düşünülmekteydi. 1951 için oldukça radikal olan bu

fikir 1962 yıllarına gelindiğinde Joseph Carl Robnett Licklider tarafından temelleri atılan internetin esin kaynağı olmuştur (Waldrop, 2008:78-79).

Joseph Carl Robnett Licklider 1962’de asıl alanı deneysel psikoloji olan, Pentagon tarafından IPTO’yu (Information Processing Techniques Office- Bilgi İşleme Teknikleri Ofisi) organize etmek için görevlendirilmiştir. Çalışmanın ilk safhasında amaçlanan DARPA’nın farklı merkezlerdeki bilgisayarlarını birbirine bağlamaktır (Waldrop, 2008:79). Zamanla bu ağa çeşitli üniversite ve araştırma kurumlarının bağlanması ile ağ genişlemiş ve ‘Internet’ adı altında dünyayı saran bir ağ konumuna gelmiştir. Lawrence Roberts isimli bir DARPA çalışanı 1966 yılı sonunda “ARPANET” isimli bir proje önerisi yapmıştır. İlk bağlantı 1969 yılında ARPANET çerçevesine dört merkezle yapılmış ve ana bilgisayarlar arası bağlantılar ile internetin ilk şekli ortaya çıkmıştır. ARPANET’i oluşturan ilk dört merkez University of California at Los Angeles (UCLA), Stanford Research Institute (SRI), University of California at Santa Barbara (UCSB)’dir (Balay, Timuçin, Çağlar, Şentürk ve Özkılıç, 2006:50). İlk host-host iletişim protokolü olan NCP (Network Control Protokol-Ağ Denetim Protokolü) 1970 yılında ARPANET bünyesinde ortaya konmuştur ve hızı 56 Kbps olan ülke çapındaki ilk bağlantı kurulmuştur. Bunu Massachusetts Institute of Technology ile Utah arasındaki ikinci bağlantı takip etmiştir (Özbay ve Yetişener, 2000:22). Vinton Cerf isimli DARPA bilim insanı 1972 yılında, Stanford üniversitesinden ara yüz uzmanı olan Robert Kahn ile birlikte her bilgisayarın ARPANET’e bağlanması için TCP/IP’yi geliştirmişlerdir (William, 2002:26). İletim Kontrol Protokolü ve İnternet Protokolü’nün 1978 yılına kadar dört uyarlaması geliştirilmiş ve bunlar denenmiştir. 1980 yılında bu küme sabitleşmiş ve ARPANET’e bağlı bilgisayarlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmıştır. 1983 yılında tüm ARPANET kullanıcıları TCP/IP protokolüne geçmişlerdir. Aynı yıl içerisinde, Savunma Bakanlığı İnternet’inde kullanılmak üzere TCP/IP standartlaştırılmış ve DNS kullanıma sunulmuştur. 1987 yılına gelindiğinde internete bağlı bilgisayar sayısı 10.000’e ulaşmıştır. 1 Kasım 1988 tarihinde internet üzerinde yayılan bilgisayar virüsü 60.000 bilgisayardan 6.000’ine zarar vermiştir (Çağiltay, 1994:3).

Hızlı teknolojik gelişmelerin yaşandığı 1990 yılında ARPANET ortadan kalkmış yerini NSFNET almıştır, bir yıl sonra ise WWW ortaya atılmıştır. 1995’te

ilk kez internete ses veren RealAudio ve Sun JAVA kullanılmaya başlanmıştır. İnternet ulaşımı verilmesi yaygınlaşmış bunun doğal bir sonucu olarak da sunucu adı almak için ücret ödenmesi sistemi başlatılmıştır ve WWW ile arama motorları teknolojilerinde patlama yaşanmıştır. 1997 yılında neredeyse tüm ülkeler internete bağlanmıştır, e-ticaretin temelleri de bir yıl içinde atılarak hayatımıza girmeye başlamıştır (Özbay ve Yetişener, 2000:27).

İnternet 2000’li yıllara gelindiğinde neredeyse tüm dünyayı kapsar hale gelmiştir, birçok kişi gerek iş hayatında gerekse sosyal hayatında interneti yoğun şekilde kullanmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU), dünyada internet kullanıcısı sayısının 2011 itibarıyla iki milyara ulaştığını bildirmiştir. Son beş yılda gelişmekte olan ülkelerin internet kullanımını artmıştır, internet kullanım payı %44’den %62’ye çıkmıştır (International Telecommunication Union “The World in 2011- ICT Facts and Figures”).

Uluslararası Telekomünikasyon Birliğinin ulaştığı bir başka veri ise dünyada var olan 1,8 milyar hanenin 0,7 milyarının evinde bilgisayar mevcuttur ve bunların 0,6 milyarı aynı zamanda internet kullanıcısıdır. Son üç yıl içinde gelişmekte olan ülkelerde internet kullanımını %7 artmıştır (ITU, 2011:2). Dünya üzerindeki ülkelerin çoğu bilginin paylaşılması ve dağıtımında mükemmel bir araç olan internetin yaygınlaşması ve daha yararlı kullanılmasına yönelik çalışmalarla birlikte bu işler için büyük yatırımlar da yapmaktadır (Gümüštepe, 1999:2). Her yıl milyonlarca insan internet kullanımına dahil olmaktadır ki bu gelişmeler ışığında İletişim Örgütü Başkanı Toure, 2015 yılında dünya nüfusunun en az yarısının geniş bant internete erişimi bulunmasının beklendiğini açıklamıştır (ITU, 2011:3).

2.3.1.2. Türkiye’de internetin gelişim Süreci

İnternet Türkiye’ye ilk olarak 1987 yılında Ege Üniversitesinin öncülüğünde kurulan Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile gelmiştir. Türkiye’de internetin doğum günü olarak kabul edilen tarih ise 12 Nisan 1993’tür. Bu tarihte Ankara-Washington arasında kiralık hatla kurulan bağlantı sayesinde Türkiye internetle tanışmıştır. İnternetin ülkemize geldiği ilk yıllarda ODTÜ ve Ege

üniversiteleri üzerinden sadece TÜBİTAK ve üniversitelerin kullanımına izin verilmiştir (Balay vd., 2006:51). İnternete erişim olanaklarının yaygınlaşmasıyla birlikte ülkemizde 1995 yılında Bilkent ve Boğaziçi Üniversiteleri, 1996 yılında da İstanbul Teknik Üniversitesi internete bağlanmıştır. 1993-96 yılları arasında, üniversitelerimizin çoğu ve zamanla birçok kamu kurumu da ODTÜ üzerinden internet erişimine sahip olmuştur. Sonraları, internet servisi alan özel kuruluşların sayısı da sürekli artmıştır (Kaya, 2006: 310). Türkiye’de interneti yaygınlaştırmak için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır en önemlilerinden biri İnternet Üst Kurulu’nun internetin Türkiye’ye gelişinin 8. Yıl dönümünde Türkiye internetini büyütmek, yeni projeler başlatmak, interneti geniş kitlelere tanıtmak, yaymak, toplumun gündemine interneti yerleştirmek ve Türkiye internetine ivme verecek etkinliklerin yapılması amacıyla 9-23 Nisan’ı “İnternet Haftası” olarak ilan etmesidir (Seferoğlu, 2008:165).

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) tarafından 2011 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre (bkz. Şekil 3) Türkiye genelinde hanelerin %42,9’u İnternet erişim imkânına sahiptir. Bu oran 2010 yılının Nisan ayında %41,6 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2011, Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni Sayı: 170). Aynı araştırmada hanelerin %39,3’ünde geniş bant internet (ADSL, kablolu ve kablosuz sabit bağlantılar ile 3G bağlantı) erişim imkânı bulunmaktadır. ADSL %34,5 ile tüm haneler, %80,2 ile internet kullanılan haneler arasında İnternet erişim imkânı sağlarken, 3G bağlantı tüm hanelerin %5,3’ünde, internet kullanılan hanelerin ise %12,2’sinde internet erişim imkânı sağlamaktadır. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği’nin (ITU- International Telecommunication Union) 2011 yılında yaptığı araştırmaya göre Türkiye geniş bant internet erişiminde 23. sıradadır. Kore Cumhuriyeti’nde sabit geniş bant bağlantılarının neredeyse hepsi 10 mbit/s ve üstündedir. Venezuela, Gana ve Moğolistan’da ise 2 kbit/s altındadır. Türkiye’de ise 2 mbit/s ile 10 mbit/s arasındadır. 256 kbit/s olan internet kullanıcıları internette video gibi verisi yoğun olan servisleri kullanırken problem yaşarlar. Ortalama bir internet kullanımı için en az 2 mbit/s hıza ihtiyaç vardır. Gelişmekte olan ülkeler arasında olan Türkiye’nin

internet erişim hızı gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında çok iyi olmasa da veri transferi ve bilgiye ulaşma aşamasında kullanımda büyük sorunlar yaşanmamaktadır.

2.3.2. İnternet ve Eğitim

Eğitim, insanın yaşantısında ihtiyaç duyduğu uygun istendik davranışları kazanmasına etki eden bir süreçtir. İçinde yaşanan zaman, ihtiyaca göre uygun davranışlar söz konusu olduğunda önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. İhtiyaca cevap verebiliyorsa alınan davranışlar zamanın ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Eğitim iki kademedele alınmaktadır: ilki, toplum olarak bir arada yaşayan insanları uyum içerisinde ve birbiriyle barışık olarak yaşamaları için gerekli olan gelenek görenek, insani ve ahlaki duyguların ağırlıklı olduğu eğitim; ikincisi ise insanların kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek, yaşantılarını istedikleri gibi sürdürebilmek ve toplumsal sorumluluğu yürütebilmek amacıyla edinilen mesleki eğitimidir (Şimşek, 1997:193). Her iki eğitimde de genel amaç, hayat kalitesini yükseltmek ve daha iyi bir yaşam olanağı sağlamaktır. Eğitim olmasa ne olurdu sorusunun yanıtı eğitimin gerekliliğini vurgulamaktadır. Yanıtı en basit olarak verecek olunursa insanın yaban yaşama geri dönüşü olurdu. Eğitimin sürekliliği esastır çünkü her kuşak eğitime muhtaçtır. Bu eğitimin bir kısmı okulda verilirken belli bir yaştan sonra kişi kendi kendini eğitmelidir (Soykan, 2010:291-293).

Günümüzde eğitim sistemlerinde amaçlanan etkin öğrenme, aktif ve işbirliğine dayalı öğrenmedir. Oysa yazı, ses ve doğrusal video pasif bir öğrenme meydana getirmektedir. İnternetin eğitim sistemine katılması ise öğrenci pasif öğrenici olmaktan çıkıp kendi kendisini yönlendirici bir konuma getirmektedir. Özellikle baştan itibaren sırasıyla anlatan, not tutturan ve kaynak gösteren öğretmen tiplerinin ortaya çıkmasıyla öğrenciler, kitaptan veya ders notlarından sınav öncesi çalışırız diyerek ders esnasında ders dinlemiyor ve tam öğrenememektedir. Hatta geleneksel öğretimde yüzeysel ve yalancı bir öğrenme (pseudo learning) oluyor da denilebilir (Ergün, 1998:1-2). Eğitimin kalıcı olabilmesi açısından kişi ihtiyacı olan bilgiyi nereden ve nasıl elde edebileceğini bilmelidir. Kişi hazır bilgiyi pasif bir alıcı bir plak olmaktan çıkarak onu devamlı olarak yeni problemler çözecek aktif bir kişi

haline getirilmelidir (Şimşek, 1997:194). Aktif bilişsel süreçler ‘dikkat,’ ‘gelen bilgileri düzenleme’ ve ‘yeni bilgileri var olanlarla kaynaştırma’ eylemlerinden oluşmaktadır. Bu bilişsel süreçleri geçiren öğrenenler aktif birer işlemci konumuna gelir, insan belleğinin alabildiği kadar bilgiyi alıp depolayan, pasif alıcı olarak değil, bilginin farkındalığını taşıyan etkin bireyler haline gelmelidir (Yılmaz ve Akkoyunlu, 2005:13). Eğitim insanlara bilgi vermenin yanında bilgi üretme, anlama ve yorumlama yeteneği kazandırır. Toplumun bireyelerine verilen eğitim, insan sermayesine yapılan bir yatırımdır, eğitim sayesinde insanlar yaşamları boyunca daha üretken olmaktadır. İnsan üzerinde yapılan bir yatırım olan eğitim diğer yatırımlardan farklıdır çünkü insan üzerinde yatırım yaparak onu eğiten kimse, bu eğitimin gerektirdiği üretim artışı üzerinde sürekli bir mülkiyet hakkı elde edememektedir. Örneğin bir firma işçilerine verdiği eğitim sonucunda kazandırmış olduğu hünelerinin sahibi olamamaktadır; çünkü insanlar özgürdür. Günümüzde gelişmişliğin ölçüsünü belirleyen en önemli faktörlerden birisi eğitim hizmetlerine verilen önceliktir, hizmetin uygun şartlarda yapılması sonucu ortaya çıkan önemli sosyal faydalar ve topluma olumlu dışsallıklar yayması eğitim hizmetlerinin bu denli önem arz etmesinin nedenidir. Ulusal zenginlik için eğitimin kalite ve etkinliği birinci derecede önem taşımaktadır çünkü bir ülke için zenginlik tek başına kalkınmışlık değildir; kalkınmışlık bir ulusal bilinçlenme ve değişme olayıdır. Bu sebeple, yaratıcılığı ve yenilikçiliği zorunlu kılmaktadır. Birey kalkınmanın beynidir dolayısıyla bilinçlenmesi, arama, çalışma, öğrenme, düşünme isteği ile donatılması gerekmektedir. Bunların yolu ise eğitimden geçmektedir (İnaç, Güner ve Sarısoy, 2010:59-70).

Çağımızı karakterize eden başlıca vasıflar arasında büyük ve yoğun insan toplulukları, aşırı hareket, dinamizm, hızlı değişme, bilimsellik ve ileri teknoloji yer almaktadır. Dolayısıyla çağımızda başarının temeli bilgi ve teknoloji şeklinde değişmiş olan daha üst seviyede bilgiye sahip toplumlar hem ekonomik hem de politik bakımdan güçlü hale gelmektedir (Tanrısever ve Akçakaya, 2007:149).

Toplumun hemen hemen her alanını etkileyen, toplum ve kişisel yaşamın düzenini yeniden biçimlendiren bir unsur olan internet eğitim konusunda da önemli bir yer teşkil etmektedir. Klasik eğitim sistemlerinde verilen bilgi karşısında pasif alıcı

olarak görülen öğrenci hızla gelişen dünyada bilgiye karşı pasif alıcı olmaktan çıkıp ihtiyaç duyduğu bilgiyi saptayabilen ve ulaşabilen birey haline gelmiştir. Bilgiye ulaşma sürecinde en büyük yardımcısı da kuşkusuz bilgiye kolay, ucuz ve hızlı ulaşabileceği bir bilgi okyanusu olan internettir.

Ülkemizde çok değil ortalama on yıl önce oldukça maliyetli ve ağır çalışan bir sisteme sahip olan internet günümüzde oldukça uygun ve hızlıdır. Bir lüks olmaktan çıkıp hemen hemen her ailenin karşılayabileceği bir hizmet haline gelmiştir. İnternet topluma bilgi yaymakta kullanılabilecek büyük bir güçtür. International Telecommunication Union tarafından yayınlanan 2011 yılında internet kullanıcılarının yaş ve gelişmişlik düzeyi verilerinde internet kullanımının gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılı olduğu saptanmıştır. (İnaç vd., 2006:66-67).

Günümüzde güçlü olarak kabul edilen toplum ya da kişiler bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendi yapısına uydurabilen, buna yenilerini katabilen ve bilgileri yayanlardır. Bu nedenle, günümüz toplumlarının ihtiyaç duyduğu insan profili artık değişmiştir. Öğrenmenin okullarla sınırlı olmadığı hayat boyu öğrenmenin bir zorunluluk olduğu günümüz toplumları, birey ve toplumun gereksinimlerini yeniden sorgulamak zorunda kalmışlardır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağı, “öğrenmeyi öğrenme” temel becerisinin öğrenciye kazandırılmasında bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşma, değerlendirme ve kullanma becerilerinin kazandırılmasını da zorunlu kılmaktadır (Akkoyunlu, 2003:17).

Öğrenme sadece hayatımızın belirli bir dönemine özgü değil, hayat boyu devam eden bir süreç olup ihtiyaç duyulan her zaman ve her yerde mevcut olması gerekmektedir (Aküner, 2005:135). Ülkemizde hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur, Devlet Planlama Teşkilatı'nın dokuzuncu kalkınma planında ele aldığı hayat boyu öğrenme yaklaşımını değer ve ilkelerin bilgi toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden tanımlandığı söylenebilir. Hayat boyu öğrenme farklı şekillerde yorumlanmakla beraber, bu yorumlarda aşağıda belirtilen ortak noktaların bulunduğu görülmektedir:

- Eğitim ve öğrenmenin değerine gerçek ve güçlü bir istek ve inanç duyulmaktadır.

- Yaş, cinsiyet ya da istihdamdaki konumuna bakılmaksızın, insanlarda öğrenme fırsat ve imkânlarından yararlanmak için ortak bir isteğin bulunduğu ve insanların bu konuda daha da isteklendirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.
- Eğitim ve öğretim kurumları dışındaki öğrenmenin değeri benimsenmektedir.
- Hayat boyu öğrenmeye göre şekillendirilmiş bir eğitimde kullanılan öğretme ve öğrenme araç ve yöntemleri geleneksel yaklaşımdan çok farklıdır. Hayat boyu öğrenme bireyin aktif öğrenme potansiyeline odaklanarak ve bu yeteneğini kullanarak bireyi merkezde konumlandırır dolayısıyla bireylere daha fazla seçme ve girişim fırsatı tanınmalı, öğrenmenin konusu ve niteliği bireyin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hale getirilmelidir. Günümüze kadar küçük bir azınlığın ayrıcalığı olarak kalan hayat boyu öğrenmenin herkese ulaşan fırsatların hazırlanmasıyla mümkün olacağı vurgulanmaktadır (DPT, 2009:10).

Özellikle teknolojidaki gelişmelerin başında gelen, büyük bir hızla daha çok kullanıcı kitlesine ulaşan internet sayesinde hayat boyu öğrenme ya da bilgiye ulaşma bir kitlenin ayrıcalığı olmaktan çıkıp neredeyse her sınıftaki insanın kullanabileceği bir hakka dönüşmüştür. Teknolojideki hızlı gelişmeler doğrultusunda ülkelerin eğitim politikaları; öğrenmeyi öğrenen bireylerin yetiştirilmesi, bireylerin de eğitimlerini istedikleri yerde ve kendilerine uygun zamanda almaları, hatta bireylerin bilgi düzeyi ve öğrenme becerilerine göre öğrenebilmelerine olanak sağlanması üzerine kurulmaktadır (Kaya, 2006: 353).

Klasik eğitim sisteminde bilgiler öğrenciyi hazır mama olarak sunulmasından kaynaklı araştırma boyutu eksik kalmaktadır. Bunun içinde yaratıcı düşünce yeterince gelişmemektedir. Öğrenme yetenek ve kapasiteleri kişiye göre farklılık gösterdiği için sınıflardaki kitle eğitimleri kimine kolay kimine zor gelmektedir (Vural, 2000:117-118). Bu noktada öğrenci elinin altındaki internet sayesinde kendi hızına uygun öğrenme fırsatı yakalamaktadır. İnternet, okulun duvarlarını yıkarak dünyaya açan, bir okulun verebileceğinden çok daha fazla kaynak sağlayan bir teknolojidir. Öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarını ve tecrübelerini zenginleştirmek için kullanabilecekleri mükemmel bir araçtır. Günümüzde öğrencilerin büyük bir

kısmı internetle tanışmışlardır her şeyden önce internet öğrenci için geniş bir bilgi kaynağıdır. Ders dışında bilgisini geliştirmek isteyen öğrenciye sıkıcı olmayan, görüntülerle desteklenmiş eğlenceli bir bilgi kaynağı sunar bu da öğrenciyi bilgiye daha rahat çekecek ve onu saatlerce bilgi ile baş başa bırakabilecektir. Bilgiyi elde etme sürecinde öğrenci üzerinde motivasyon kaynağı sayabileceğimiz internetin okullarda da kullanılmasının öğrenciye aşağıdaki kazanımları sağlayacağı düşünülmektedir.

İnternet sayesinde;

- Öğrenci bilgileri karşılıklı paylaşma ortamı içerisinde diğer kullanıcılarla fikirlerini tartışabilir.
- Ortak ilgi alanları çerçevesinde farklı bölgelerdeki insanlarla iletişim kurabilir.
- Dünya çapındaki bu ağ üzerinde arama ve araştırma yapma kazanımının yanı sıra uygun tekniklerle bu kazanımlar erişilen bilgileri etkili kullanma davranışlarına da dönüştürülebilir (Halis, 2002:137-139).
- İnternetin eğitimde kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı kazanımlar dışında avantajları da bulunmaktadır. İnternet içerdiği kaynak ve bilgi zenginliği ile bir okulun tek başına sağlayabileceği kaynaklardan fazlasını sağlar, öğrenci online kütüphanelere bağlanıp okulun sunabileceğinden daha fazla kaynağa ulaşabilmektedir (Halis, 2002:149).

İnternetin eğitimde kullanılmasının bir sonucu olarak geleneksel öğrenci ve öğretmen kavramları değişmiştir. Öğrencinin rolü artık sadece kendisine sunulan bilgiyi almak değil, bilgiyi arayıp bulmak, ondan yararlanıp günlük hayatında kullanabilecek duruma getirmektir (Karasar, 2004:120) İnternetin eğitim sistemi içinde yaygın olmasının sebeplerinden biride sahip olduğu özelliklerdir. Bu özellikler aşağıdaki gibidir:

- Kullanımının kolay olması: İnsanlar interneti çok kolay olarak kullanmaktadırlar. Bunun için özel bir yetenek gerekmemektedir.

- Bir yerden diğeri bir yere gitmek çok kolay: Diğeri bir ifade ile sörf yapmak çok kolaydır. Bir dakika içinde çok uzak yerlerde bulunan merkezler ziyaret edilebilmektedir.
- Multimedya faaliyetleri aynı anda kullanılabilir: İnternette ses video ve animasyon işlemleri aynı anda çalışabilmektedir.
- Kullanımı kolaylaştıran araçların varlığı: İnternette çeşitli araçlar (browser vb.) kullanımı kolaylaştırmaktadır.
- Bilginin basımı kolay: Üretilen bir kitabın ya da makalenin basımı kolaydır. Aynı anda milyonlarca insan okuyabilmektedir.
- Kullanıcı sayısı artıyor: Milyonlarca insan kullanıyor ve bu sayı her geçen gün artmaktadır (İşman, 2003: 351-352).

Gelişen teknoloji alışılmış olan eğitim kalıplarını zorlamaktadır. Bunun sonucu olarak herkesçe kabul edilen eğitim kavramları da değişim geçirmektedir. Örneğin okullaşma yerine yaşam boyu öğrenme, öğretmeye öncelik veren öğretmen yerine öğrenmeyi kolaylaştıran öğretmen, ezber öğrenme yerine aktif öğrenme kavramları yaygınlaşmaktadır (Kısakürek, 2001:1). Geleceğin öğrenme yöntem ve teknolojileri sayesinde toplumun her bireyi sürekli öğrenci durumundadır (Aküner, 2005: 135). Bunun sonucunda hem kolay ulaşılabilmesi hem de zengin içeriği ile sürekli öğrenci konumunda olan bireyin en önemli bilgi kaynağı internettir. Dolayısı ile interneti eğitsel bir araç olarak kullanmak mümkündür, sistemde var olan her türlü bilgi arasına eğitsel bilgileri de yerleştirip, bunları dünyanın her tarafındaki öğretmen ve öğrencilere istedikleri zaman ulaşmaları mümkündür. Eğitim kurumları arasındaki bilgi alışverişinin en önemli aracı internettir. Gelişmeler doğrultusunda kesin olan bir şey var ki İnternet eğitimi kökten değiştirecektir. Bu değişimin biçim ve boyutları zamanla daha net bir şekilde görülecektir. Eğitimde internetin gücünden mutlak surette faydalanılmalıdır (Ergün ve Ergün, 2008:5).

2.3.3. İnternet ve Sosyal İlişkiler

İnternet, günümüzde milyonlarca insan ve bilgisayarı birbirine bağlayan, fiziksel mekândan bağımsız sanal bir iletişim, ticaret, bilgi, eğlence ve paylaşım ortamıdır. Sanal alemin dünyanın dört bir yanından milyonlarca kullanıcıyı coğrafi

uzaklıkları, ülke sınırlarını yok sayan bir şekilde bir araya getirmesi sonucu küresel bir köyün meydana geldiği söylenebilir(Çelik ve Karaaslan, 2009). Küresel köy denmesinin nedeni kullanıcıların bu ortamda aradaki uzaklıklara takılmaksızın bulunmaları, köydeki imece kültürünün bir benzerinin bu ortamda da yaşanıyor olması ve ayrıca sanal dünyanın kendi kültürünü, dilini ve ahlakını oluşturması gibi sebeplere bağlıdır. Bu evrensel köyün sakinleri incelendiğinde yepyeni bir insan yapısının oluşmaya başladığı görülmektedir. İnternet toplumunu oluşturan bu halka, net halkı ya da netdaş denmektedir (Çelik ve Karaaslan, 2009).

Yaygın görüşe göre internet, bireylerin sosyal yaşamlarında olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Gerçek dünyadan farklı olan sanal ortamda insanlar arası ilişkiler değişmektedir. İnternet, bireyler arasındaki mesafe, yaş, cinsiyet, ırk, kültür gibi gerçek dünyada önemli olabilecek pek çok özelliği de ortadan kaldırmaktadır. Yerinden alışveriş ve bankacılık veya işe gitmeden evden çalışma gibi kullanımlar insanın sosyal yaşamını etkiler (Gülcü, ve Alan, 2003: 256). Bir açıdan bakıldığında bunlar, insana başka işler yapmak için zaman kazandırırken, bir başka açıdan da tembelliğe itmektedir. Fakat internetin hayatın akışını yönlendiren servislere kaydığını düşünürsek, artık iş tanımları, yaşam biçimleri vb. değişmeye başlamıştır. Bu nedenle internetin sosyal boyutunu düşünürken, yaşam kurallarını klasik anlamda değil de değiştiği anlamlarda düşünmek faydalı olacaktır (Gülcü ve Alan, 2003: 256).

İnternetin bir diğer sosyal boyutu da, sohbet ortamları yoluyla insanların tanışması ve sosyal ilişkilerin sanal âleme taşınmasıdır. Siber ortamlarda suç işleyen ya da yeni bir insanla tanışıp arkadaşlığını ilerleterek evlenenlere sıkça rastlanır olmuştur. Öte yandan dünyanın diğer ucunda oturan insanlarla hemen her gün saatlerce internet üzerinden sohbet ediyorken, kapı komşusunu tanımayan ya da yakın arkadaşlarını ihmal eden insan tipleri ortaya çıkmaya başlamıştır.(Gülcü ve Alan, 2003: 256).

2.3.4. Sosyal ağ siteleri

Sosyal ağ terimi ilk kez 1954 yılında Barnes tarafından kullanılmıştır. Barnes'ın kişinin çevresindeki diğer kişilerle olan ilişkilerini tanımlamak amacıyla kullandığı sosyal ağ, birbirleriyle etkileşim içerisinde olan ve kişi için psikolojik

öneme sahip bireylerden meydana gelmektedir. Günümüzde bu tanımın çokta dışına çıkmayan Facebook, Friendster, CyWorld, Twitter ve MySpace gibi sosyal ağ siteleri internet üzerinden kişilerin kendilerini ifade etmesini ve başkaları ile bağlantı kurmasına izin vermektedir (Aksüt vd. 2012:1).

İnternetin gelişmesine ve kullanımının yaygınlaşmasına paralel olarak son zamanlarda giderek artan ilgiye sahip olan; bloglar, wikiler, etiketleme gibi araçlar, Flickr gibi fotoğraf ve sosyal adres paylaşım siteleri YouTube, Myspace ve Facebook gibi bir çok site Web 2.0 olarak adlandırılan uygulamalarının popüler örnekleridir. Web 2.0 terimi bir anlamda yeni bir milattır çünkü daha önce belirli alanlarda kısıtlanan kullanıcının özgürlüğünü temsil eder, kullanıcılar mevcut Web içeriklerini üretebilmekte ve değiştirebilmektedir. Bilginin internet üzerinden paylaşımında yeni yoldur. Kullanıcılar tarafından var edilen ve iyileştirilen içerikler ve bunların kolayca özgür bir şekilde paylaşımı Web 2.0'ın arkasındaki itici güçtür. Kullanıcı tarafından oluşturulan içerik, paylaşılan bilgi, sosyal ağ ve çevrimiçi iletişim yolu ile yayılan fikirler basit bir web tabanlı ara yüzü kullanarak gerçekleştirilmektedir, sosyal ağ siteleri sayesinde kişiler profillerini oluşturarak aile ve arkadaşlarıyla paylaşabilmektedir. Kullanımının basit olması da kullanıcı sayılarının her geçen gün artmasının nedenleri arasındadır. Bu teknolojilerin paylaşım ve sosyal yönü eğitim açısından büyük potansiyele sahiptir (Yıldırım, Karaman ve Kaban, 2008:35-36).

Sosyal ağ sitelerinde kullanıcılar sınırlı bir sistem üzerinde açık ya da yarı açık bir profil oluşturabilmektedir, paylaşımında bulunmak isteyen kullanıcılar açık bir biçimde listelenmiştir ve kişiler bu listelerle diğerleri arasında eşleştirmeler yapabilmektedir. Sosyal ağ siteleri, kişiler arası iletişimi, çoklu ortam paylaşımını, işbirliğini desteklemektedir bu yönden özellikle sosyal bilişsel kuram ve oluşturmacı öğrenme kuramının öğrenme sürecine yönelik önermeleriyle tutarlılık göstermektedir. Oluşturmacı yaklaşıma göre bilgi karşılıklı etkileşim ve yansıtımlar sonucunda zihinde oluşur yani öğrenme kişi tarafından zihinsel yapılandırmalarla gerçekleştirilir, bu ortamlar bireylerin çevreleriyle etkileşim içerisinde olacağı, zengin öğrenme yaşantıları geçirebilecekleri şekilde düzenlenebilmektedir. Gerçek durumlara yönelik sorun çözme, bireysel olarak keşfetme ve işbirliği oluşturmacı

yaklaşımın özellikleri arasındadır dolayısıyla bireysel yönlendirme esnekliği, iletişim ve çoklu ortam paylaşım özelliklerine dayanarak sosyal ağ sitelerinin öğrenme ortamını destekleyebilecekleri söylenebilir (Kert ve Kert, 2010:492).

Sosyal ağ siteleri üzerinden kurulan bilgi grupları sayesinde ilgi alanına göre üye olunup anlık ileti olarak paylaşımlar takip edilebilmekte, görüş paylaşım diğer kişilerin konuyla ilgili görüşlerine tepki verilebilmektedir. Sosyal ağ siteleri birçok kişi için günümüzde toplumsal yaşamda sosyalleşmenin birer parçası haline gelmiştir. Eğitim açısından da oldukça elverişli bir ortamdır, gerek öğrencinin bilgi gruplarına üye olup kendini geliştirmesi açısından gerekse öğretmenlerin kuracağı gruplara öğrencileri dâhil etmeleri açısından eğitim amaçlı kullanılabilir. Özellikle yükseköğretimde eğitimcilerin sosyal ağ siteleri üzerinden dersle ilgili kurdukları ve öğrencilerinin takip ettiği gruplar mevcuttur. Öğrenciler bu gruplarda ders ile ilgili çeşitli bilgilere ulaşım, eğitiminde dâhil olduğu fikir paylaşımları yapabilmektedir. Ülkemizde özellikle son birkaç yılda yaygınlaşım sosyal ağ sitesi olarak Facebook gösterilebilir. 2011 Facebook Kullanıcı Sayıları incelendiğinde ilk sırayı 157.418.920 kullanıcı ile Amerika, ikinci sırada Endonezya, üçüncü sırada Hindistan yer almaktadır. Türkiye'ye baktığımızda Facebook kullanımında azımsanamayacak bir sayı olan 30.963.100 kullanıcısı ile altıncı sırada yer almaktadır. Nüfusumuzun 3/1'inden fazlasının Facebook kullanıcısı olduğunu varsayabiliriz. Bu kadar fazla insana ulaşım bu sosyal ağ sitesinin eğitimde kullanılması için alternatifler geliştirilmelidir.

Son zamanlarda araştırmaların dikkatini çeken Facebook'un eğitim amaçlı kullanımı konusundaki çalışmalardan bir tanesi Heather Rogers Haverback tarafından Towson üniversitesinde yapılmıştır. Araştırmada "324 Okuma Yöntemleri Grubunun Bayanları" adında bir Facebook grubu oluşturmuş ve öğretmen adayları ile okuma dersinde buluşmak için kullanmıştır. Bu Facebook grubu katılımcıların ödevleri tartıştığı, sorular sorduğu, bilgi paylaştığı, görüşlerin eleştirildiği ve desteklendiği bir platform olmuştur. Araştırmacı elde ettiği bulgular doğrultusunda öğrencilerin okumasını desteklemek için kitap kulüplerinin kurulmasını, kitap tartışmalarının yapılmasını ve okumaların paylaşılması için sosyal ağların kullanımını önermektedir. Ayrıca öğrenciler öğretmenleri arkadaş listesine

ekleyebilmekte, çalışma konularına ait gruplar oluşturarak veri toplayabilmekte ve tartışma başlatabilmektedir. Araştırmacının bir diğer önerisi de tarih, edebiyat derslerinde, kültürel rehberlerin hazırlanmasında da bu sosyal ağın kullanılabilceği yönündedir. Kısacası Facebook işbirlikli öğrenme, araştırma, sorgulama, tartışma becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini desteklemek için materyalleri (video dosyaları, ses dosyaları, resimler, sunu, veritabanı vb.) paylaşmak, gündelik olayları, haberleri, kişileri veya grupları takip etmek, tartışma ortamlarına dâhil olmak için etkili bir şekilde kullanılabilir (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010:4-5).

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Sosyoekonomik Değişkenler ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki İle İlgili Araştırmalar

Rothman (2003) yapmış olduğu “Öğrenci Başarısında Değişen Sosyoekonomik Düzeyin Etkisi: Bir Avustralya Örneği” isimli çalışmasında ailelerin farklı sosyoekonomik seviyelere sahip olmasının öğrencilerin başarısında etkili olduğunu belirtmiştir.

Ammermüller (2004) PISA 2000 verilerini kullanarak yapmış olduğu “Fark Yaratan Şey Ne? Finlandiya ve Almanya Arasındaki PISA Test Sonuçları Arasındaki Farkı Açıklama” isimli çalışmasında öğrencilerin geldiği sosyoekonomik yapının onların okuma başarılarında etkili olduğunu söylemiştir. Ortaöğretimden bile mezun olmamış anne-babalara sahip olan öğrencilerin Almanya’da Finlandiya’ya göre daha düşük sonuçlar aldığını, yükseköğretimden mezun olmuş olan anne-babalara sahip olan öğrencilerin ise Finlandiya’da Almanya’ya göre daha yüksek sonuçlar aldığını belirtmiştir.

Davis-Kean (2005) çalışmasında anne ve babaların davranışları ve inanışları doğrultusunda sosyoekonomik düzeyin çocuklarının akademik başarılarında dolaylı olarak nasıl ilişkili olduğunu araştırmıştır. Araştırmada sosyoekonomik değişkenlerin anne ve babaların davranışları ve inanışları doğrultusunda öğrencilerin akademik

başarılarında dolaylı olarak ilgili olduğunu ama bu ilişkilerin işleyişinin ırksal yönde farklı olduğunu söylemiştir.

Berber (1990) “Sosyoekonomik Faktörlerin ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında. Ailedeki birey sayısının başarı üzerinde etkili bir değişken olduğu, ailedeki birey sayısı fazla olan öğrencilerin başarı seviyelerinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okurken kaldığı yerin okul başarısına etkisi incelenmiş, ailesinin yanında kalan öğrencilerle ailesinden ayrı kalan öğrencilerin okul başarıları arasında fark olduğu görülmüştür.

Sarılar (1990) “Ailenin Eğitim Düzeyinin İlkokul Programlarının Uygulanmasına Etkisi” isimli araştırmasında ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe kendi eğitimlerine bağlı olarak çocuklarına yardım etme oranının da yükseldiğini belirtmiştir. Okuryazar olmayan ve ilköğretim grubundaki aileler eğitim yetersizlikleri nedeniyle yüksek oranda başkalarının yardımına başvurmaktadır.

Ailenin eğitim düzeyi düştükçe öğretmen ile görüşme oranı yükselmekte, her zaman görüşme oranı da azalmaktadır. Ailelerde görülen genel tutum öğretmen ile ara sıra görüşme biçiminde kendini ortaya koymaktadır.

Kasatura'nın (1991) ana-babaların çocuklarıyla ilgili tutumları araştırmasındaki bulgular neticesinde başarılı öğrenci anne ve babaları, çocuklarını başarıya ulaşmak konusunda daha serbest bırakmakta ve normal bir ilgi göstermekte olduğu ortaya çıkmıştır. Başarısız öğrencilerin anne ve babaları çocuklarını başarıya zorlamadıkları zaman ilgisizliklerinin negatif bir rol oynadığı görülmüştür. Bu gençlerde içe dönük bir tavır görülmektedir. Aynı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu, ailelerinin sık sık okula gelmelerini istediklerini ifade etmişlerdir. Ailelerinin okula gelmesini istemeyen öğrencilerin, ana babalarının dış görünüşünden utandıkları, konuşmalarını beğenmedikleri, görüşmenin sonucundan korktukları görülmüştür.

Ocak (1997) tarafından yapılan kültürel düzeyi farklı ailelerden gelen öğrencilerle ilgili araştırma sonucunda kültür düzeyi yüksek ailelerden gelen öğrenciler paragraf anlama testinde kültür düzeyi düşük ailelerden gelen dezavantajlı

öğrencilere göre daha başarılı oldukları belirtilmiştir. Kültürel yönden avantajlı öğrenciler kelime anlama başarısı dezavantajlı öğrencilere göre iki kat daha başarılı bulunmuştur. Yine aynı araştırmada okuduklarını hatırlayıp yorumlamada, resim yorumlamada, sesli okuma düzeyleri bakımından kültürel yönden avantajlı öğrenciler dezavantajlı öğrencilere göre daha başarılı bulunmuştur.

Butlin (1999), eğitim alma hakkı üzerine yapılan çalışmaların genelde yükseköğretim almış olanlar ile almamış olanlar arasında bir kıyaslama yapmaya odaklandığını belirtmiştir. Son 25 sene içinde yapılmış olan çalışmaların öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik durumu, cinsiyetleri ve konuştukları dil gibi farklı konuları incelediğini dile getirmektedir. Genellikle erkek çocukların yükseköğretime gitme konusunda avantajlı olduğunu ancak bunun son yıllarda tersine dönmeye başladığını ifade etmiştir.

Hakan (2001) tarafından yapılan araştırmada başarılı öğrencilerin ailelerinin çocuklarının devam ettiği okulları ziyaret ettikleri ve öğretmen görüşmeleri yaptıkları görülmüştür. Ayrıca çocuklarının eğitimine yardımcı olmak için gerekli ortamları hazırladıkları belirtilmiştir. Orta düzeyde başarı gösteren öğrencilerin ailelerinin okula ve çocuğa olan ilgileri az olmakla beraber yine de ilgi göstermeye devam ettikleri ancak başarısız çocukların ailelerin çocuklarının eğitimiyle yeteri kadar ilgilenmedikleri görülmüştür.

Marjoribanks (2005) yapmış olduğu “Aile Çevresi ve Çocukların Kazanımları” isimli bir çalışmada ailenin öğrenme çevresi ve çocukların okulla ilgili kazanımları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Ailenin sosyoekonomik yapısını, aile özelliklerini ve ailenin içinde bulunduğu yapıyı bütünleştiren bir aile modeli oluşturup çocukların okul başarılarını anlamada ailenin ve okulun özelliklerinin etkilerini incelemiştir. Bu çalışmaya göre Avustralya’da aileleri düşük sosyoekonomik düzeyden gelen öğrenciler diğer öğrencilere göre dezavantajlı olarak görülmüştür.

Aile büyüklüğü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki konusunda yapılan çalışmalarda bulgular çelişkilidir. Aile büyüklüğünün eğitime etkisinin negatif olduğunu Hindistan’da Rosenzweig ve Wolpin, Fransa’da Goux ve Maurin,

Amerika’da Conley, Berhman vd. ve Stafford ortaya çıkarmıştır. Bunların yanı sıra Kore’de Lee, Amerika’da Kessler ve Guo ve VanWey aile büyüklüğünün eğitim üzerine hiçbir etkisinin olmadığını bulmuşlardır. Ayrıca Gomez Kenya’da ailelerinin ilk doğan çocuklarının başarısında aile büyüklüğünün pozitif bir etkisinin olduğunu

Ortaya çıkarmıştır. Black vd. ve Iacavou Norveç ve İngiltere’den alınan verileri kullanarak iki ve daha fazla çocuklu olan ailelerin büyüklüğü ile öğrenci başarısı arasında negatif bir ilişki olduğunu ve tek çocuklu ailelerin çocuklarının iki ya da üç çocuklu ailelerin çocuklarının gösterdiği başarıdan daha az performans gösterdiğini belirtmektedirler. Ailelerinin tek çocuğu olan öğrencilerin diğer çocuklardan 0.21 yıl daha az eğitim aldıklarını ifade etmektedirler (Qian, 2005).

Chiu (2007) yapmış olduğu “41 Ülkedeki Aileler, Ekonomiler, Kültürler ve Fen Başarıları: Ülke, Okul ve Öğrenci Seviyesi Analizleri” isimli çalışmada birçok ülkedeki fen başarısı ve öğrencilerin aileleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada, kendi ülkesinde doğup büyüyen, anne-babasıyla birlikte yaşayan, büyükanne ve büyükbabanın olmadığı ailelerde yaşayan, özellikle kendinden büyük ve az sayıda kardeşi olan, daha fazla eğitim kaynağına sahip olan, daha zengin ülkelerde yaşayan ya da aile gelirinin daha eşit olarak dağıtıldığı ülkelerde yaşayan öğrencilerin daha yüksek fen başarısı elde ettiği sonucuna varılmıştır. Daha zengin ülkelerde, aile ilgisinin, karışmış ailelerin ve kardeş sayılarının fen bilimleri sonuçları ile güçlü bir ilişkisinin olduğu görülmüştür.

Köse (2007) yapmış olduğu “Aile Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri ile Okul ve Özel Dershanenin Liselere Giriş Sınavına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri” isimli çalışmada öğrencilerin ilköğretimden liseye geçiş sınavlarında göstermiş oldukları başarıya nelerin etki ettiğini ve bunların sonuçlarını açıklamaya çalışmıştır. Yaptığı çalışmada anne-babanın öğrencilerin başarısında en önemli etkenlerden biri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Smits (2007) yapmış olduğu “Fas, Cezayir, Tunus, Mısır ve Suriye’de Çocukların Eğitiminde Anne-Babanın Yatırımları” isimli çalışmada yaşları 8–15 arasında olan öğrencilerin eğitime katılımında aile ve bölge düzeylerinin etkisini

araştırmıştır. Çalışmada bu beş ülkede son yıllarda eğitime katılımın arttırıldığını ifade etmektedir. Ancak 11 yaşından sonra okula devam etme şansının özellikle cinsiyet farkının olduğu kırsal bölgelerde ciddi bir biçimde düştüğünü, bu sonucun anne babayla, babanın mesleğiyle ve ailenin gelir seviyesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, demografik faktörlerin (kardeş sayısı ve kaçınıcı çocuk bulunduğu) de önemli olduğu, anne babadan birinin olmaması veya ailenin genç yaşta sahip olduğu ilk çocuk olmanın okula devam etmede dezavantaj sağladığını da ifade etmektedir.

Heyneman ve Loxley'in on üçü gelişmiş ve on altısı az gelişmiş veya gelişmekte olan toplam yirmi altı ülkeden toplanmış verileri kapsayan karşılaştırmalı çalışmaları sonunda, iki ülke grubu arasında aile ve okulun öğrenci başarısı üzerindeki etkileri anlamında önemli farklılıklar gözlemlendiği belirtilmektedir. Farklı gelişmişlik düzeyine sahip toplumları içeren bu karşılaştırmalı çalışmanın bulguları, toplumun gelişmişlik düzeyi arttıkça ailenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin arttığını ve okulun etkisinin azaldığını, tam tersine toplumun gelişmişlik düzeyi düştükçe ailenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin azaldığını okulun etkisinin ise arttığını göstermektedir (Köse, 2007).

2.4.2. Sosyalleşme İle İlgili Araştırmalar

Şahan (2007), üniversite öğrencileriyle yaptığı doktora çalışmasında; Araştırma sonucunda gençlerin sosyalleşme sürecinde eğitim kurumları, arkadaş çevresi, aile, kültürel yapı ve diğer sosyalleşme faktörleriyle birlikte spor aktivitelerinin de önemli unsurlardan birisi olduğu görülmektedir.

Öztürk'ün, 1999 yılında, ilköğretim öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada; televizyonun çocukların sosyalleşmesinde önemli bir araç olduğunu araştırmıştır. Öztürk'ün, "Çocuğun Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi" isimli bir araştırmayı yapmaktaki amacı, İstanbul' da yaşayan farklı sosyoekonomik ve sosyokültürel çevreye sahip, özel ve resmi okullarda öğrenim gören ilköğretim ikinci kademesindeki öğrencilerin sosyalleşmesi ve yetişmesindeki televizyon fonksiyonu ve televizyon programlarına karşı tavır alışlarını ortaya çıkarmaktır.

Snow ve arkadaşları, (1980) ve Dianı (1995) gönüllü kuruluşlar üzerinde yaptıkları çalışmada, toplumsal harekete ve gönüllü kuruluşlara katılanların yaklaşık %70'inin var olan toplumsal ağlar yoluyla işbirliği içinde oldukları tespit edilmiştir. Bu tür toplumsal ağlar, hem sosyalleşme sürecinin belirgin biçimlerini içerdikleri için hem de kuruluşlar ve bireyler arasında somut ilişkiler kurdukları ve toplu harekete bağlı olarak oluşan problemlerle ilgili ikilemin aşılması işlevini gördüğü için, önemlidirler (Passy, 2001, s, 173-192).

2.4.3. İnternet İle İlgili Araştırmalar

Akinoğlu (2002), Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 185 öğrenci ve Marmara Üniversitesi kampüsü içerisinde bulunan internet kullanım merkezi ile Kadıköy ve Ümraniye ilçesinde ulaşılan oniki internet kafedeki 102 internet kullanıcısı üzerinde yapılan "Eğitim ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı" konulu araştırmada: İnternetin iletişim, bilgilenme, eğitim, araştırma, eğlence, boş zaman değerlendirme ve sosyalleşmede önemli roller üstlendiği saptanmıştır.

Gümüş (2003), Türkiye'deki 81 ilde bulunan emniyet müdürlüğü şubeleri, internet kafeler ve müşterileri ile 5 il (Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Bingöl, Adıyaman) milli eğitim müdürlüğünde bulunan ilköğretim okullarında 2748 kişi üzerinde yapılan "İnternet Kafelerin (Dijital Kütüphaneler) Denetlenmesi ve Eğitim Amaçlı Kullanımının Teşviki" konulu araştırmada: Ağırlıklı olarak gençler ve öğrenciler tarafından kullanılan internet kafelerin oyun ve eğlence içerikli algılandığı, internet kafelerin denetiminin bu mekânların topluma yararlı hale getirilmesi ve eğitim amaçlı kullanımı açısından önemli olduğu saptanmıştır.

Yılmaz (2006), Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü (Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği), Türkçe Eğitimi Bölümü (Türkçe Öğretmenliği) 2005-2006 öğretim yılı bahar döneminde öğrenimi sürdüren 2911 öğrenci üzerinde yapılan "Eğitim Fakültesinde Eğitim Görmekte Olan Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi" konulu araştırmada: Öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumları olumlu düzeyde

olduğu, bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin; cinsiyet, aile gelir düzeyi, ailenin oturduğu yerleşim birimi, kendine ait bilgisayar olması, bilgisayarı öğrenilen ortam, deneyim süreleri, kullanım sıklığı, bilgisayar ve internetin kullanıldığı ortam, e-posta kullanım sıklığı, bilgisayarın etkileri hakkında bilgi düzeyi, bilgisayarla ilgili ahlaki konulardaki bilgi düzeyi olduğu saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve uygulanması, verilerin çözümlenmesi ve analizi açıklanmaktadır.

3.1. Yöntem

Bu çalışma; yükseköğretim gören öğrencilerin sosyoekonomik durumunun, akademik başarıları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını ve etki düzeyini araştıran betimsel analitik nitelikte bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2012/2013 öğretim yılında İnönü Üniversitesi (İÜ) İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Ekonometri, Uluslar Arası İlişkiler, İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde öğrenim görmekte olan I. öğretim son sınıf lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bölümlerde anket uygulaması yapılan öğrencilerin sayıları Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. İÜ İİBF 2012/2013 Akademik Yılı I. Öğretim Lisans Son Sınıf Öğrenci Sayıları ve Geçerli Uygulama Sayıları

Bölüm	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Geçerli Uygulama Sayısı
Ekonometri	53	26
Uluslar Arası İlişkiler	46	24
İşletme	126	61
İktisat	94	57
Siyaset Bil. ve Kamu Yön.	98	59
Toplam	417	227

Tablo 3.1.'e göre 2012/2013 öğretim yılında İnönü Üniversitesi İİBF'nin söz konusu bölümlerinde I. öğretim lisans son sınıfta toplam 417 devamlı öğrenci

öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 53'ü Ekonometri, 46'sı Uluslar Arası İlişkiler, 126'sı İşletme, 94'ü İktisat, 98'i ise Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde öğrenim görmektedir.

Örnekleme seçimi derse devam eden öğrenciler arasından rastgele yapılmıştır. Anketler bir ders saatinde sınıfta bulunan ve anketi doldurmak isteyen tüm öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket İÜ İİBF öğrencilerine bölüm bazında ve ayrı ayrı uygulanmıştır. 26'sı Ekonometri, 24'ü Uluslar Arası İlişkiler, 61'i İşletme, 57'si İktisat, 59'u ise Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında olmak üzere toplam 227 öğrenciden elde edilen geçerli veriler üzerinde analizler gerçekleştirilmiştir. Eksik veya hatalı doldurulan 34 adet anket değerlendirmeye alınmamıştır. Henüz kurulduğu için son sınıf öğrencisi bulunmayan bazı İİBF bölümleri araştırma dışında tutulmuştur. Araştırma sadece Eşit Ağırlık (EA) puan türü ile öğrenci alan bölüm ve anabilim dallarını kapsamaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile elde edilmiştir. Anket literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Son sınıf öğrencilerinin 2012/2013 akademik öğretim yılı sonunda elde ettikleri genel akademik not ortalamaları dörtlük sisteme göre yazmaları istenmiştir. Ancak bazı öğrenciler notlarını 100' lük sisteme göre belirtmişlerdir. 100' lük sisteme göre notlarını belirtenlerin notları İÜ not dönüşüm tablosu esas alınarak dörtlük not sistemine dönüştürülmüştür. Öğrencilerin alana giriş puanları ÖSYM tarafından bu bölüme girmek için en küçük ve en büyük değerlere göre kontrol edilmiştir. Bölüme giriş puanı ÖSYM değer aralıkları dışında olan öğrenciler değerlendirmeye alınmamıştır. ÖSS puanı analizlerinde ise üniversiteye giriş yılı 2009 haricindeki veriler, orta öğretim başarı puanı ve ham puan katsayılarının farklı olması nedeniyle analize dahil edilmemiştir. Giriş puanı hesaplamaları 2009 yılında ÖSS'ye giren 178 anket uygulamasının verileri kullanılarak yapılmıştır.

Ailelerinin ikamet ettiği yerleşim yeri (2012 den sonra büyük şehir olan yerler için 2'yi seçiniz) uyarısı ile (1) Büyükşehir, (2) il (3) ilçe (4)köy/kasaba/belde olarak alınmıştır. Anne-babanın eğitim durumu; (1) mezun değil, (2) ilkököl, (3) orta ve

dengi okul, (4) lise ve dengi okul, (5) ön lisans, (6) lisans, (7) yüksek lisans ve (8) doktora mezunu şeklinde alınmıştır. Anne ve babaların çalışma durumu, çalışıyorlarsa çalıştıkları işyerlerinin statüleri (1) özel kurum, (2) kamu kuruluşu ve (3) serbest olarak ele alınmıştır. Ailenin ve öğrencinin şahsi ortalama gelirleri nicel olarak istenmiş ve gruplama daha sonra yapılmıştır. Aylık ortalama gelirler YTL olarak alınmıştır.. Mezun olunan lise türü seçeneği (1) Genel Lise, (2) Anadolu Lisesi (3) Meslek Lisesi (4) fen lisesi ve (5) Diğer ..... olarak ele alınmıştır. Öğrencinin üniversite hayatı boyunca en uzun ikamet ettiği yeri (1)ailemin yanında (2)yurttan (3)evde şeklinde seçmesi istenmiştir. Ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, kardeş sayısı ve okuyan kardeşin olup olmadığının yazılması istenmiştir. ÖSS’de alınan ham puan ve ek puanların ayrı ayrı yazılması istenmiştir. Anne-babanın çalışma durumları sorulmuş, eğer çalışıyor ise işyerinin statüsünü seçmesi istenmiştir. Ailelerinin aylık ortalama geliri YTL olarak alınmış ve öğrencilerin belirttikleri miktarlar en büyükten en küçüğe doğru sıralanarak dört dilime ayrılmıştır. Bu ayırım Türk İstatistik Kurumu’nun 2013 yılında yapmış olduğu “Türkiye’de Eğitim Harcamaları ve Ailelere Maliyeti Raporu” temel alınarak dar gelirli karı-kocanın asgari ücretle çalıştığı bir ailede aylık ortalama gelirin 1500 TL’ ye kadar, orta gelirli ailenin 1500TL ile 4000 TL arası, orta üst düzey gelirli ailenin 4000TL ile 8000 TL arası, üst düzey gelire sahip ailenin ise 8000 TL ve üzeri şeklinde belirlenmiştir. Öğrencinin günde internete ortalama kaç saat/dk. girdiği sorulmuş, veriler nicel olarak istenmiştir. Ayrıca sosyal paylaşım sitelerine girme süreleri ve interneti kullanım amaçları da sorgulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan hipotezlere ilişkin kullanılacak olan istatistiksel yöntemlerin temel varsayımı olan normallik sınaması yapılmıştır. Örneklem sayısı 29’dan küçük olduğu durumlarda verilerin normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Shapiro-Wilkis testi kullanılırken (Yazıcıoğlu, 2004), (Köklü vd, 2006), gözlem sayısı 29 ve daha büyük olduğunda ise Kolmogorov-Simirnov testi tercih edilebilir. Araştırmada kullanılan ve hipotezlerimize konu olan ölçeklere ilişkin normallik sınaması için hipotezler aşağıdaki gibidir;

H_0 : Verilerin dağılımı normal dağılıma uyar.

H_a : Verilerin dağılımı normal dağılıma uymaz.

%5 anlamlılık düzeyine göre sig. değerleri %5'ten küçük olduğu görülmüş ve H_0 hipotezi red edilmiştir. Buna göre veriler normal dağılıma uymaz. Verilere ilişkin hipotez testlerinde parametrik olmayan yöntemler kullanılacaktır.

Geçerli sayılan 227 adet anketin istatistiksel hesaplamaları SPSS 17.00 (Statistical Package For The Social Science 17.00 For Windows) paket programı ile yapılmıştır. Araştırmamızın anket veri analizi kısmında frekans tabloları, Spearman korelasyon analizi, Ki-kare testleri, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilks normallik testleri, Kruskal Wallis testleri ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Kruskal Wallis testi (Kruskal-Wallis H testi olarak da bilinir) gruplar arası tek yönlü varyans analizinin alternatifidir ve bu analiz sürekli değişkenlere sahip üç ve daha fazla grup için kullanılır. Mann-Whitney U testi ise aralıksız ölçülen iki bağımsız grup arasındaki farklılıkların testi için kullanılmıştır. Bu test bağımsız örnekler için uygulanan t-testinin parametrik olmayan alternatifidir ve t-testinde olduğu gibi iki grubun ortalamalarının karşılaştırılması yerine, Mann-Whitney U testi grupların medyanlarını karşılaştırır. Sürekli değişkenlerin iki grup içerisindeki değerlerini sıralı hale dönüştürür. Böylece iki grup arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığını değerlendirir. Verilerin analizleri için ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi, çoklu karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis Testi ve normal dağılım göstermeyen verilerde kullanılan Spearman korelasyon testi analizleri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda kullanılan Kruskal-Wallis testi analizinde sonuçlarda anlamlı fark çıktığı durumlarda ortalama sırası (RANK)'na bakılarak farklılık incelenmiştir. Nicel ve normal dağılıma sahip olmayan verilerin analizinde ise Ki-Kare testi kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan sosyalleşme ölçeği 34 sorudan oluşmuştur. Soruların hazırlanmasında 5'li likert tipi soru ölçeği kullanılmıştır. Likert tipi ölçekleme, ölçekleme yöntemleri arasında en çok kullanılan ve kuruluş ve güvenirliliği açısından en kolay olanıdır. Araştırmada kullanmış olduğumuz likert ölçeği

puanlaması için “1:*Kesinlikle Katılmıyorum*”, “2:*Katılmıyorum*”, “3:*Kararsızım*”, “4:*Katılıyorum*”, “5:*Kesinlikle Katılıyorum*” şeklindedir. Hacettepe kişilik envanteri, sosyotropi-otonomi ölçeği, sosyal karşılaştırma ölçeği, sosyal tanıma anketi, kendini tanımlama envanteri, kişisel bilgi formu gibi daha önce birçok kereler kullanılmış ölçeklerden yararlanılarak sosyalleşme ölçeği oluşturulmuştur (Şahan, 2007, s.93). Şahan tarafından uygulandığı için geçerlilik ve faktör analizinin tekrar yapılmasına gerek görülmemiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni; öğrencilerin ÖSS sonuçlarına göre bölüme giriş puanları ve son sınıfa gelinceye kadar oluşmuş genel akademik not ortalamalarıdır. Bağımsız değişkenler ise öğrencilerin aile eğitim durumu, aylık ortalama gelir, anne-babanın çalıştığı işyerinin statüsü, mezun olunan lise türü, ailenin büyüklüğü gibi sosyoekonomik özelliklerdir. Araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak sırasıyla betimleyici istatistikler, ilişki istatistikleri ve analitik istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Betimleyici istatistik olarak yüzdeler kullanılmıştır. Öğrencilerin bölüme giriş puanları ve genel akademik not ortalamaları ile sosyoekonomik değişkenler, sosyalleşme düzeyi ve internet kullanımı arasındaki ilişki durumunu belirlemek için Spearman korelasyon tekniği, nitel ve nicel değişkenlerin analizinde ise Ki-Kare testi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkinin anlamlılık durumu (α) 0.05 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde anket ile elde edilen verilerin alt problemlere göre analiz sonuçları verilmiştir. Benzer araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Öğrencilerin ve Sosyoekonomik Özelliklerinin Dağılımına Ait Bulgular

Araştırmada birinci alt probleme uygun olarak ilk önce betimleyici istatistiklerle verilmiştir.

4.1.1. Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü ve ÖSS öncesi aldıkları eğitim desteğine ait bulgular

Uygulamaya katılan öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü ve ÖSS öncesi aldıkları eğitim desteği dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. Cinsiyet dağılımları

		Erkek	Kız
Geçerli Uygulama Sayısı	N	98	129
	%	43.17	56.83
Toplam Öğrenci Sayısı	N	192	225
	%	46.05	53.95

Tablo 4.1.'e göre 2012/2013 akademik yılında İÜ İİBF'nin Ekonometri, İktisat, İşletme, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde öğrenim gören I. öğretim son sınıf lisans öğrencileri 192'si erkek 225'i kız olmak üzere toplam 417 kişidir. Kayıtlı ve devamlı 417 öğrenciden, 98'i erkek ve 129'u kız olmak üzere toplam 227 adet geçerli anket uygulaması yapılmıştır.

Öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile ilgili veriler Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü dağılımları

	Genel Lise	Anadolu Lisesi veya Süper Lise	Meslek Lisesi	Fen Lisesi
N	181	39	6	1
%	79.7	17.2	2.6	0.4

Tablo 4.2.'ye göre toplamda ve alanlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu genel lise mezunudur (%79,7). Oranı en düşük lise türü ise fen lisesi mezunlarıdır (%0,4). Süper Liseler; dört yıl öncesine kadar mevcut olan ve ortaokul not ortalamasına göre öğrenci alan ancak daha sonra Anadolu Liselerine dönüştürülen okullardır. Süper Liselerin uygulamadaki mezun sayısı 19, Anadolu Lisesi mezun sayısı ise 20 kişidir. Ankete katılanların 6'sı ise meslek lisesi mezunlarıdır.

Öğrencilerin ÖSS öncesinde eğitim desteği alıp almama durumları Tablo 4.3.'te verilmiştir.

Tablo 4.3. ÖSS öncesi eğitim desteği alma dağılımları

		EVET	HAYIR
Geçerli Uygulama	N	205	22
Sayısı	%	90.3	9.7

Öğrencilerin ÖSS öncesi dershaneye gidip gitmediklerine ve/veya özel ders alıp almadıklarına ilişkin dağılım Tablo 4.3.'te verilmektedir. Tablo 4.3.'e göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu(%90) üniversite sınavına girmeden önce dershaneye gitmişlerdir ve/veya özel ders almışlardır.

Öğrencilerin ailelerinin ikamet ettiği yerleşim yerlerinin dağılımı Tablo 4.4.'te verilmiştir.

Tablo 4.4. Ailenin ikamet ettiği yer dağılımları

	Büyükşehir	İl	İlçe	Köy/Kasaba/Belde
N	68	93	37	29
%	29.9	40.9	16.3	12.7

Tablo 4.4.'e göre toplamda ilde yaşayan ailelerin çoğunluğu (%40.9) göze çarpmaktadır. Bunu %29,9 ile büyükşehir ve %16 ile ilçe izlemektedir. Ailesi köy, kasaba veya belde gibi daha küçük yerleşim yerinde yaşayanlar %12,7 ile en az orana sahiptir.

Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.5.'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Anne-Baba eğitim durumu dağılımları

	Okur-yazar değil	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Ön lisans Mezunu	Üniversite Mezunu	Lisansüstü Mezunu	
BABA	N	12	90	38	59	5	20	3
	%	5.2	39.6	16.7	26	2.2	8.8	1.3
ANNE	N	54	116	25	24	2	4	2
	%	23.7	51	11	10.6	0.8	1.7	0.8

Tablo 4.5.'e göre babaların çoğu ilkokul (%39.6) ve lise (%26) mezunu iken, anneler ise büyük çoğunlukla ilkokul mezunudur (%51). Annelerde okur-yazar olmayanların oranı % 23.7 dir. Genel olarak babaların eğitim düzeyi annelerin eğitim düzeyinden yüksektir.

Öğrencilerin anne ve babalarının çalışma durumları ve çalıştığı işyerlerinin statü dağılımları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Anne ve babanın çalıştığı işyerlerinin statü dağılımları

	Baba					Anne				
	Özel	Kamu	Serbest	Emekli	Çalışmıyor	Özel	Kamu	Serbest	Emekli	Çalışmıyor
N	24	43	73	62	25	5	4	9	7	202
%	10.5	19	32	27.3	11	2.2	1.8	4	3	89

Tablo 4.6.'da babaları emekli olan öğrencilerin oranı %27 iken, anneler için ise emeklilik oranı %3 olarak görülmektedir. Babalar %11 oranında çalışmıyor iken, bu oran annelerde %89 dur. Çalışan babalar genellikle serbest meslekle meşgul(% 32) ya da emekli iken, annelerin tamamına yakınının ev hanımı statüsünde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin kardeş sayıları ve okuyan kardeşlerinin olup olmama durumu Tablo 4.7.'de verilmektedir.

Tablo 4.7. Kardeş sayısı ve kardeşlerin öğrencilik durumu dağılımları

	Kardeş sayısı				Okuyan Kardeş	
	Yok	Bir	İki	Üç veya fazla	Evet	Hayır
N	5	30	48	144	168	59
%	2.2	13.2	21.1	63.4	74	26

Tablo 4.7.'ye göre öğrencilerin kaç kardeşe sahip olduklarına bakıldığında üç ve üzeri kardeşi olanların çoğunlukta olduğu (%63,4) görülmektedir. Yine öğrencilerin çoğunun okuyan bir kardeşe sahip oldukları da (%74) bu tabloya bakılarak söylenebilir.

Öğrencilerin ailenin kaçınıcı çocuğu olduğunu gösteren sonuçlar Tablo 4.8.'de verilmektedir.

Tablo 4.8. Ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına dair dağılım

	1. Çocuk	2. Çocuk	3. Çocuk	4. Çocuk	5. Çocuk	6. Çocuk	7 ve üzeri
N	65	57	33	29	17	8	18
%	29	25	14.5	12.7	7.5	3.5	7.9

Tablo 4.8.'e bakıldığında öğrencilerin genelde ailelerinin birinci (%29) ve ikinci çocuğu (%25) oldukları görülmektedir.

Ailelerin aylık ortalama gelirlerinin dağılımı 4 dilim olmak üzere Tablo 4.9.'da verilmektedir.

Tablo 4.9. Ailenin aylık gelir dağılımı

	Alt	Orta	Orta üst	Üst
N	130	89	5	3
%	57,4	39,1	2	1.5

Tablo 4.9.'a göre ailelerin aylık ortalama gelirlerine bakıldığında toplamda ailelerin alt(0-1500 YTL) ve orta(1500-4000 YTL) gelir düzeyinde çoğunlukta oldukları (%96,5) görülmektedir.

4.2. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Genel Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Değişkenlerden en az birinin normal dağılım göstermediği durumlarda ilişki durumunu belirlemek için Spearman korelasyon katsayısı daha ideal bir yoldur. Bu nedenle ilişkiler Spearman korelasyon katsayıları hesaplanarak belirtilmiştir.

Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri, sosyalleşme düzeyleri ve internet kullanımları ile akademik başarıları arasındaki korelasyon ilişkilerine ait bulgular tablo 4.10.'da verilmektedir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri, Sosyalleşme Düzeyleri ve İnternet Kullanımları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (Spearman Korelasyon Katsayıları)

	GANO	GP	M1	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13
GANO	1,000	,143	,069	,149	-,076	-,037	,034	,048	-,074	-,184*	-,053	-,182*	-,191*	-,144
GP	,076	1,000	,609**	,167*	,038	,059	-,069	,062	,051	,006	,055	,139	,033	-,068
M1	,017	,609**	1,000	-,357**	-,048	,056	-,124	,135	,090	,121	-,042	,162*	,106	,015
M3	,143	,167*	-,357**	1,000	-,005	-,164	-,018	,040	-,054	-,210**	,086	-,110	-,128	-,162*
M4	-,076	,135	,018	,028	1,000	,665**	,136	-,119	-,123	,086	,143	,156*	-,011	,092
M5	-,037	,147	,204	-,197	,665**	1,000	,175	-,102	,009	,129	,044	,128	-,006	,092
M6	,034	-,112	-,105	,003	,136	,175	1,000	-,157*	-,160*	-,048	,066	,036	-,149	-,120
M7	,048	,018	,094	,056	-,119	-,102	-,157*	1,000	,621**	,068	-,111	,147*	-,177*	-,228**
M8	-,074	,005	,005	-,049	-,123	,009	-,160*	,621**	1,000	,138*	-,215**	,086	-,063	-,160*
M9	-,184*	,054	,126	-,208*	,086	,129	-,048	,068	,138*	1,000	-,134	,084	,402**	,298**
M10	-,053	,040	-,023	,080	,143	,044	,066	-,111	-,215**	-,134	1,000	,283**	-,047	,112
M11	-,182*	,095	,130	-,139	,156*	,128	,036	,147*	,086	,084	,283**	1,000	-,121	-,027
M12	-,191*	,050	,096	-,119	-,011	-,006	-,149	-,177*	-,063	,402**	-,047	-,121	1,000	,687**
M13	-,144	-,106	,016	-,197*	,092	,092	-,120	-,228**	-,160*	,298**	,112	-,027	,687**	1,000

* İlişki 0.05 düzeyinde ilişkilidir (tek yönlü)

** İlişki 0.01 düzeyinde ilişkilidir (tek yönlü)

- GANO Genel Akademik Not Ortalaması
 GP Öğrenci olduğu bölüm veya anabilim dalına giriş puanı
 M1 ÖSS ham puanı
 M3 ÖSS ek puanı
 M4 Günlük ortalama internete girme süresi (saat)
 M5 Günlük ortalama sosyal paylaşım sitelerini kullanma süresi (saat)
 M6 Sosyalleşme düzeyi
 M7 Ailenin kaçınıcı çocuğu
 M8 Kardeş sayısı
 M9 Yaş
 M10 Ailenin aylık ortalama geliri (YTL)
 M11 Öğrencinin aylık ortalama geliri (YTL)
 M12 Üniversiteye girmek için alınan eğitim desteğinin maliyeti (YTL)
 M13 Üniversiteye girmek için alınan eğitim desteğinin süresi (yıl)

4.2.1. Öğrencilerin genel akademik not ortalamalarına ait bulgular

Tablo 4.10.'a göre; öğrencinin yaşı (-,184*), okuduğu bölüm yada anabilim dalına girebilmek için alınan eğitim desteğinin maliyeti (-,194*) ve öğrencinin aylık ortalama geliri (-,182*) ile genel akademik not ortalamaları arasında negatif korelasyon ilişkisi olduğu görülmüştür. GANO ve cinsiyet ilişkisi ise şu şekildedir;

Tablo 4.11. GANO ile cinsiyet arasındaki ilişki

4.11.1 Normallik testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Sig.	İstatistik	Df	Sig.
GANO	,067	193	,035	,966	193	,000

4.11.2 Test istatistikleri^a

	GANO
Mann-Whitney U	4798,500
Wilcoxon W	9649,500
Z	-3,113
Asymp. Sig. (2-tailed)	,002

a. Gruplu değişken: Cinsiyet

Mann-Whitney U testi

4.11.3 Rank değerleri

	Cinsiyet	N	Ortalama Rank	Toplam Rank
GANO	Erkek	98	98,46	9649,50
	Kız	129	125,80	16228,50
	Toplam	227		

Tablo 4.11.'de araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre genel akademik not ortalamaları arasındaki farklılık incelenmiştir. Tablo 4.11.1. normallik testine göre sig. değerinin .05 ten küçük çıkması (.000) nedeniyle verilerimizin normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre parametrik olmayan testler kullanılacaktır. Farklılığı incelemek için Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Mann Whitney U testi bağımsız örnekler için uygulanan t testlerinin parametrik olmayan alternatifidir. Mann Whitney U testi grupların medyanlarını karşılaştırır. Böylece, iki grup arasındaki sıralamanın anlamlı düzeyde farklı olup olmadığını değerlendirir.

Hipotezimiz;

H_0 : Erkek ve kız öğrencilerin genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.

H_1 : Erkek ve kız öğrencilerin genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

Tablo 4.11.2.'ye göre z değeri -3,113 ve anlamlılık düzeyi (Asymp. Sig.) 0,002 ıkmıştır. Dolayısı ile anlamlılık 0,05'ten kcktr. Bu nedenle sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ve iki grup arasında istatistiksel olarak genel akademik not ortalaması bakımından farklılık bulunmaktadır(H_1 kabul).

Tablo4.11.3.'e göre; genel akademik not ortalamaları bakımından Ortalama Rank değerleri (Mean Rank) incelendiğinde kız öğrencilerin (125,80), erkek öğrencilere (98,46) göre daha başarılı olduğu söylenbilir.

Öğrencilerin genel akademik not ortalamaları (GANO) ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişki tablo 4.12.' de verilmektedir.

Tablo 4.12. GANO ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişki

4.12.1 Test İstatistikleri^{a,b}

	GANO
Chi-Square	8,436

Df	2
Asymp. Sig.	,015

a. Kruskal Wallis Testi

b. Gruplu değişken:Lise türü

4.12.2. Rank değerleri

	Lisetürü	N	Ortalama Rank
GANO	Genel Lise	182	108,62
	Anadolu Lisesi	20	119,38
	Süper Lise ve diğer	25	148,84
	Toplam	227	

Tablo 4.12.'de araştırmamıza katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre genel akademik not ortalamaları arasındaki farklılık incelenmiştir. Farklılığı incelemek için Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır. Kruskal Wallis testi gruplar arasındaki varyans analizinin parametrik olmayan alternatifidir ve bu analiz üç veya daha fazla grup için karşılaştırma yapmayı sağlar.

Hipotezimiz;

H_0 : Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.

H_2 : Öğrencilerinin mezun oldukları lise türüne göre genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

Tablo 4.12.1.'e göre anlamlılık düzeyi(Asymp.Sig.) 0,015'tir ve 0,05 alfa değerinden küçüktür. Dolayısı ile öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre genel akademik not ortalamaları arasında farklılık olduğunu söyleyebiliriz(H_2 kabul).

Tablo 4.12.2.'de genel akademik not ortalaması bakımından grupların Ortalama Rank değerleri (Mean Rank) incelendiğinde Süper Lise mezunlarının en yüksek değere (148,84) sahip olduğu gözükmektedir. Takiben sırası ile; Anadolu Lisesi (119,38) ve Genel Lise (108,62) gelmektedir.

Öğrencilerin genel akademik not ortalamaları (GANO) ile kalınan yer (ailesinin yanı/öğrenci yurdu/öğrenci evi) arasındaki ilişki tablo 4.13.'te verilmektedir.

Tablo 4.13. GANO ile öğrencinin kaldığı yer arasındaki ilişki

4.13.1. Test istatistikleri^{a,b}

	GANO
Chi-Square	6,601
df	2
Asymp. Sig.	,037

a. Kruskal Wallis Testi

b. Gruplu değişken: Öğrencinin kaldığı yer

4.13.2. Rank değerleri

	Kaldığı yer	N	Ortalama Rank
GANO	Ailesinin yanı	64	95,63
	Öğrenci yurdu	50	98,47
	Öğrenci evi	64	76,37
	Total	178	

Tablo 4.13.'te araştırmamıza katılan öğrencilerin kaldığı yere (ailesinin yanı/öğrenci yurdu/öğrenci evi) göre genel akademik not ortalamaları arasındaki

farklılık incelenmiştir. Farklılığı incelemek için Kruskal Wallis testinden yararlanılmıştır.

Hipotezimiz;

H_0 : Öğrencilerin kaldığı yer ile genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.

H_3 : Öğrencilerinin kaldığı yer ile genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

Tablo 4.13.1.'e göre anlamlılık düzeyi(Asymp.Sig.) 0,037'dir ve 0,05 alfa değerinden küçüktür. Dolayısıyla öğrencilerin kaldığı yere göre genel akademik not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu söyleyebiliriz (H_3 kabul).

Tablo 4.13.2.'de genel akademik not ortalaması bakımından grupların Ortalama Rank değerleri (Mean Rank) incelendiğinde, öğrenci yurdunda kalanların en yüksek değere(98,47) sahip olduğu gözükmetedir. Takiben sırası ile; ailesinin yanında kalanlar (95,63) ve öğrenci evinde kalanlar (76,37) gelmektedir.

4.2.2. Öğrencilerin giriş puanlarına ait bulgular

Aşağıda ikinci alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ile genel akademik başarıları arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve okudukları bölüm yada ana bilim dalına giriş puanları arasındaki ilişki ile ilgili bulgular Tablo 4.10.'da verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine göre giriş puanları ile ÖSS ham puanı (,609**) ve ÖSS ek puanı (,167*) arasında pozitif bir ilişki vardır.

4.2.3. Öğrencilerin ÖSS ham puanlarına ait bulgular

Aşağıda ikinci alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ile genel akademik başarıları arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve giriş puanları arasındaki ilişki ile ilgili bulgular Tablo 4.10.'da

verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine göre öğrencilerin ÖSS ham puanı ile ÖSS Giriş puanları ($,609^{**}$) arasında pozitif bir ilişki vardır.

ÖSS ham puanı ile ÖSS ek puanı ($-,357^{**}$) arasında ise negatif ilişki olduğu görülmüştür.

4.2.4. Öğrencilerin ÖSS ek puanlarına ait bulgular

Aşağıda ikinci alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ile genel akademik başarıları arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve giriş puanı arasındaki ilişki ile ilgili bulgular Tablo 4.10.'da verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine göre öğrencilerin ÖSS ek puanı ile giriş puanı($,167^*$) arasında pozitif ilişki vardır. ÖSS ek puanı ile ÖSS ham puanı ($-,357^{**}$), yaş ($-,208^*$) ve okuduğu bölüm ya da anabilim dalına girmek için alınan eğitim desteğinin süresi($-,197^*$) arasında ise negatif ilişki olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin ÖSS ek puanı (Orta Öğretim Başarı Puanı) ile cinsiyetleri arasındaki ilişki tablo 4.14.'te verilmektedir.

Tablo 4.14. ÖSS ek puanı ile cinsiyet arasındaki ilişki

4.14.1. Normallik testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
Ekpuan	,181	178	,000	,917	178	,000

4.14.2 Test İstatistikleri^a

	Ekpuan
Mann-Whitney U	2767,500
Wilcoxon W	5693,500

Z	-3,278
Asymp. Sig. (2-tailed)	,001

a. Gruplu değişken: Cinsiyet

4.14.3 Rank Değerleri

	Cinsiyet	N	Ortalama Rank	Toplam Rank
Ekpuan	Erkek	76	74,91	5693,50
	Kız	102	100,37	10237,50
	Toplam	178		

Mann-Whitney U testi

Tablo 4.14.'te araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre ÖSS ek puanları arasındaki farklılık incelenmiştir. Tablo 4.14.1. normallik testine göre sig. değerinin .05 ten küçük çıkması (.000) nedeniyle verilerimizin normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre parametrik olmayan testler kullanılacaktır. Farklılığı incelemek için Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır.

Hipotezimiz;

H_0 : Erkek ve kız öğrencilerin ek puanları arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.

H_4 : Erkek ve kız öğrencilerin ek puanları arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

Tablo 4.14.2.'ye göre z değeri -3,278 ve anlamlılık düzeyi (Asymp. Sig.) 0,001 çıkmıştır ve anlamlılık 0,05'ten küçüktür. Bu nedenle sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ve iki grup arasında istatistiksel olarak genel akademik not ortalaması bakımından farklılık bulunmaktadır(H_4 kabul). Tablo 4.14.3.'e göre Ortalama Rank'lar (Mean Rank) incelendiğinde kız öğrencilerin ek puanlarına ait ortalama rank değeri (100,3), erkeklerin ek puanlarına ait ortalama rank değerinden (74,91) fazla olduğu gözükmemektedir. Orta öğretim başarı puanı olarak da bilinen ek puan

değişkeni, öğrencinin orta öğretimdeki akademik başarısını temsil etmektedir. Bu test sonucunda kız öğrencilerin orta öğretimde de akademik anlamda erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile İnternet Kullanım Süreleri Arasındaki İlişki

Aşağıda üçüncü alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve genel akademik başarıları ile İnternet kullanımları arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine göre öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım süreleri ile genel akademik not ortalamaları, giriş puanları, ÖSS' de aldıkları ham puan ve ÖSS' de aldıkları ek puan arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım süreleri ile günlük ortalama sosyal paylaşım sitelerini kullanma süresi (,665**) ve öğrencinin aylık ortalama geliri (,156*) arasında pozitif ilişki vardır.

Öğrencilerin ortalama internet kullanım süreleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişki tablo 4.15.'te verilmektedir.

Tablo 4.15. Günlük ortalama internet kullanım süresi ile cinsiyet arasındaki ilişki

4.15.1. Günlük ortalama internet kullanım süresi normallik testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İnternet süresi	,296	178	,000	,430	178	,000

4.15.2. Test İstatistikleri^a

	Günlük ort. internet kullanım süresi
Mann-Whitney U	3227,000
Wilcoxon W	8480,000

Z	-1,937
Asymp. Sig. (2-tailed)	,048

a. Gruplu değişken: Cinsiyet

4.15.3 Rank Değerleri

	Cinsiyet	N	Ortalama Rank	Toplam Rank
Günlük ortalama internet kullanım süresi	Erkek	76	98,04	7451,00
	Kız	102	83,14	8480,00
	Toplam	178		

Mann-Whitney U testi

Tablo 4.15.'te araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre günlük ortalama internet kullanım süreleri arasındaki farklılık incelenmiştir. Tablo 4.15.1. normallik testine göre sig. değerinin .05 ten küçük çıkması (.000) nedeniyle verilerimizin normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre parametrik olmayan testler kullanılacaktır. Farklılığı incelemek için Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Mann Whitney U testi bağımsız örnekler için uygulanan t testlerinin parametrik olmayan alternatifidir. Mann Whitney U testi grupların medyanlarını karşılaştırır. Böylece, iki grup arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığını değerlendirir.

Buna göre hipotezimiz;

H_0 : Erkek ve kız öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım süreleri arasında anlamlı düzeyde fark yoktur.

H_5 : Erkek ve kız öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım süreleri arasında anlamlı düzeyde fark vardır.

Tablo 4.15.2.'ye göre z değeri -1,937 ve anlamlılık düzeyi (Asymp. Sig.) 0,48 çıkmıştır ve anlamlılık 0,05'ten küçüktür. Bu nedenle sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ve iki grup arasında istatistiksel olarak cinsiyet bakımından farklılık

bulunmaktadır(H_5 kabul). Tablo 4.15.3.'e göre Ortalama Rank'lar (Mean Rank) incelendiğinde erkek öğrencilerin günlük internet kullanım sürelerine ait ortalama rank değeri (98,04) kız öğrencilerin günlük ortalama internet kullanım sürelerine ait ortalama rank değerinden (83,14) fazla olduğu gözükmektedir.

4.4. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki İlişki

Aşağıda üçüncü alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve genel akademik başarıları ile sosyalleşme arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile genel akademik not ortalamaları, giriş puanları, ÖSS' de aldıkları ham puan ve ÖSS' de aldıkları ek puan arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile ailenin kaçınıcı çocuğu oldukları (-,157*), kardeş sayıları (,160*) arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 16 Sosyalleşme düzeyi ile mezun olunan lisenin türü arasındaki ilişki tablo 4.15.'te verilmektedir.

Tablo 4.16. Sosyalleşme düzeyi ile mezun olunan lisenin türü arasındaki ilişki

4.16.1 Normallik testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
Sosyalleşme düzeyi	,153	227	,000	,891	227	,000

4.16.2 Test İstatistikleri^{a,b}

	Sosyalleşme düzeyi
Chi-Square	6,446

Tablo 4.16.2.'ye göre anlamlılık düzeyi(Asymp.Sig.) 0,04'tür ve 0,05 alfa değerinden küçüktür. Dolayısıyla sosyalleşme düzeyleri ile mezun olduğu lise türü arasında farklılık olduğunu söyleyebiliriz (H_5 kabul).

Tablo 4.16.3.'e göre grupların Ortalama Rank değerlerine (Mean Rank) bakıldığında, Anadolu Lisesi mezunlarının en yüksek sosyalleşme düzeyine sahip olduğu (140,83) gözükmemektedir. Takiben sırası ile Süper Lise (127,04) ve Genel Lise mezunları (109,26) gelmektedir.

4.5. Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri ve Akademik Başarıları ile Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanım Süreleri Arasındaki İlişki

Aşağıda üçüncü alt probleme uygun olarak öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ve genel akademik başarıları ile sosyal paylaşım sitelerini günlük ortalama kullanım süreleri arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tablo 4.10.'da verilen korelasyon analizine göre Öğrencilerin sosyal paylaşım sitelerini günlük ortalama kullanım süreleri ile günlük ortalama internet kullanım süreleri (,665**) arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

4.6.Öğrencilerin Eğitim Yardımı Alma Durumu ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Eğitim yardımı alma durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki Tablo 4.17.'deki gibidir.

4.17.1 Ki-Kare Testi İstatistikleri

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,438 ^a	3	,010
Likelihood Ratio	12,187	3	,007
Linear-by-Linear Association	11,346	1	,001
N of Valid Cases	227		

4.17.2. Eğitim yardımı alma durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki

			Erkek	Kız	Toplam
Eğitim yardımı aldı mı?	Evet	Count	78	121	199
		Expected Count	85,9	113,1	199,0
		% within yardım aldı mı	39,2%	60,8%	100,0%
		% within cinsiyet	79,6%	93,8%	87,7%
	Hayır	Count	17	7	24
		Expected Count	10,4	13,6	24,0
		% within yardım aldı mı	70,8%	29,2%	100,0%
		% within cinsiyet	17,3%	5,4%	10,6%
Toplam	Count	98	129	227	
	Expected Count	98,0	129,0	227,0	
	% within yardım aldı mı	43,2%	56,8%	100,0%	
	% within cinsiyet	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 4.17.'de öğrencilerin eğitim yardımı alma durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu testte diğer ilişkisel analizlerden farklı olarak ilişki kurulan değişkenlerin her ikisi de nominal (sınıflama) ölçekli olduğu için Ki-Kare bağımsızlık testi kullanılmıştır.

Buna göre hipotezimiz;

H_0 : Öğrencilerin cinsiyetlerine göre eğitim yardımı alma durumlarında anlamlı bir fark yoktur.

H_7 : Öğrencilerin cinsiyetlerine göre eğitim yardımı alma durumlarında anlamlı bir fark vardır.

. Tablo 4.17.1.' de Assymp.Sig. sütünun en üstündeki anlamlılık değeri $p = 0,01$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından öğrencilerin eğitim yardımı alma durumu ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir (H6 kabul).

Tablo 4.17.2.' ye göre beklenen toplam (Expected Count) ile gözlenen toplam satırlarındaki değerler karşılaştırıldığında; kız öğrencilerin, okudukları bölüme giriş için alınan eğitim yardımı konusunda erkek öğrencilere göre daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde sosyoekonomik ve kültürel yapının öğrenci başarısına etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- a. Kız öğrencilerin üniversitedeki akademik başarı düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Yine orta öğretimde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmüştür.
- b. Genel lise mezunu olan öğrencilerin diğer lise mezunlarına göre çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.
- c. Öğrencilerinin babalarının eğitim seviyesi genellikle lise mezunu iken, annelerinin eğitim seviyesi ise daha çok ilkokul mezunu olarak görülmektedir.
- d. Öğrencilerin genel akademik not ortalamaları ile yaşları ve şahsi gelirleri arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
- e. Üniversite hayatı boyunca en çok kalınan yer(öğrenci yurdu/ailenin yanı/öğrenci evi) sorusuna verilen cevap doğrultusunda, ailesinin yanında kalan öğrencilerin genel akademik not ortalamalarının, öğrenci yurdunda kalanların ortalamalarına çok yakın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- f. Öğrenci evinde kalan öğrencilerin medyan olarak ailesinin yanında ve yurttan kalan öğrencilere göre daha düşük bir genel akademik not ortalamasına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.
- g. Öğrencilerin kaçınıcı çocuk oldukları sorusuna verdikleri cevap ile, okuduğu bölüm yada anabilim dalına girmek için alınan eğitim yardımı süreleri, öğrencinin aylık ortalama geliri ve sosyalleşme düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

- h. Öğrencilerin kardeş sayıları ile ailelerinin aylık ortalama geliri, yaş, sosyalleşme düzeyi ve okuduğu bölüm ya da anabilim dalına girmek için alınan eğitim yardımının süresi arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
- i. Ailelerinin aylık ortalama geliri ile öğrencinin şahsi geliri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülürken, kardeş sayısı arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
- j. Öğrencilerin akademik başarıları ile günlük ortalama internete girme süresi arasında anlamlı bir istatistiksel ilişki bulunamamıştır.
- k. Erkek öğrencilerin interneti kızlara oranla daha uzun süre kullandıkları görülmüştür.
- l. Öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir istatistiksel ilişki bulunamamıştır.
- m. Öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile mezun olunan lise türü arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- n. Öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ile kardeş sayıları ve ailenin kaçınıcı çocuğu oldukları arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen güncel sonuçlar ışığında sosyoekonomik ve kültürel yapının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisi göz önüne alınarak elde edilen bulgulardan hareketle araştırmacılar ve uygulayıcılar için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

5.2.1. Araştırmacıya yönelik öneriler

Bu araştırma sınırlı bir evren üzerinde uygulanmıştır. Bu yüzden araştırmacıların daha geniş evrene sahip olan bir araştırma yapması, öğrencinin sahip olduğu sosyoekonomik ve kültürel özelliklerin onların başarılarıyla ilgili olan değişkenlerin neler olduğu hakkında daha ayrıntılı bilgi edinilmesinde yararlı olacaktır. Bu araştırma niceliksel olarak anne-babanın eğitim durumu, öğrencilerin ve ailelerinin ekonomik ve sosyal yapıları, öğrencilerin internet kullanım alışkanlıkları ve sosyalleşme düzeyleri gibi değişkenlerin akademik başarıyla olan

ilişkinini incelemiştir. Araştırmacılar ortaya çıkan sonuçların nedenlerini nitel bir araştırma ile daha derinlemesine araştırabilir ve yorumlayabilirler.

Öğrenci başarısını etkileyen birçok faktör olduğu unutulmamalıdır ve diğer faktörler (zeka, sağlık, motivasyon, endişe vb.) dikkate alınarak yapılan çalışmalarda daha detaylı bilgilere ulaşılabilir.

5.2.2. Politika yapıcılara öneriler

Akademik anlamda başarılı olan bayanların sosyal hayatta neden daha geri planda oldukları sorgulanmalı, bu konuda uygulamaya dönük politikalar geliştirilmelidir. Araştırmalar eğitim düzeyinin artması ile ailenin ortalama gelirinin artması arasındaki pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Artan gelir, refah seviyesi yüksek bireyler ve güçlü bir ülke ekonomisi anlamına gelir. Kişilerin mutluluğunda bu denli öneme sahip olan eğitim konusuna yapılan yatırımlar artırılmalı ve bireye dönük olarak yoğunlaştırılmalıdır. Farklı beceri ve ilgileri olan öğrencilere bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanmalıdır.

Aileler ve çocuklarının gelecekte kaygı duyarak yaşaması, sosyal etkinliklere gerekli önemi vermemelerine sebep olmaktadır. Aileler sosyalleşmeye ayrılan zamanı boşa geçmiş zaman olarak değerlendirmektedirler. Bu konuda aileler bilinçlendirilmelidir. Gelecek kaygısı, öğrencilerin erken yaşlarda mesleki kaygı içerisine düşmelerine sebep olmaktadır. Toplumumuzda eğitimin amacına ulaşabilmesi için işsizlik sorunu çözümlenmeli ve gençler gelecek kaygısı gütmeden eğitim almalıdır. Başarılı olan öğrencileri ve aileleri destekleyici politikalar geliştirilmelidir. Bunu yaparken ihtiyaç sahibi öğrenciler ve ailelerde eğitim alma fırsatına daha çok dâhil edilmelidir.

EK-1: Anket Formu**AKADEMİK BAŞARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ ANKETİ**

Değerli öğrenciler, yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin başarı durumlarını etkileyen faktörler konusunda araştırma yapmaktayım. Bu araştırma ile aile geçmişi, sosyal etkinlikler, internet kullanımı ve öğrencilerin başarı performansı arasındaki ilişki ortaya konulup bu konuda bilgi edinilecektir. Anketi objektif ve doğru bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın güvenilirliği için çok önemlidir.

Elde edilen veriler sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Araştırmada **kimlik bilgileriyle ilgilenilmemektedir**. Bu nedenle adınızı yazmanıza gerek yoktur. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

N. İhsan ARIKAN
İnönü Üniversitesi
Ekonometri ABD

Bölümünüz.....

BÖLÜM 1: SOSYO-EKONOMİK DURUM**1. Cinsiyetiniz?**

1. Erkek ( )   2. Kız ( )

2. Yaşınız?.....**3. Mezun olduğunuz ortaöğretim kurumu (Lise) türü nedir?**

1. Genel Lise ( )   2. Anadolu Lisesi ( )   3. Meslek Lisesi ( )
4. Fen Lisesi ( )   5. Diğer ( ) .....

4. ÖSS'ye hazırlanırken özel ders veya derslane yardımı aldınız mı?

1. Evet ( )   2. Hayır ( )

5. Cevabınız "Evet" ise; ne kadar süreliğine aldınız ve ne kadar ücret ödediniz?

..... yıl ; .....TL

6. Okuduğunuz bölüme girebilmek için hangi yılda ÖSS ye girdiniz? => 200..**7. Okuduğunuz bölüme giriş puanınız nedir? => EA.....****8. Akademik başarı ortalamanız nedir? (Şu an itibariyle Genel Akademik Not Ortalamanız) => .../ 100****9. Ailenizin ikamet ettiği yerleşim yeri nedir? (2012 yılında büyükşehir olan yerler için de "il" seçiniz)**

1. Büyükşehir ( )
2. İl ( )
3. İlçe ( )
4. Köy / Kasaba / Belde ( )

10. Babanızın eğitim durumu nedir?

1. Okur-Yazar Değil ( )   5. Ön Lisans mezunu ( )
2. İlkokul mezunu ( )   6. Lisans mezunu ( )
3. Ortaokul mezunu ( )   7. Yüksek Lisans mezunu ( )
4. Lise mezunu ( )   8. Doktora Mezunu ( )

11. Annenizin eğitim durumu nedir?

1. Okur-Yazar Değil ( )   5. Ön Lisans mezunu ( )
2. İlkokul mezunu ( )   6. Lisans mezunu ( )
3. Ortaokul mezunu ( )   7. Yüksek Lisans mezunu ( )
4. Lise mezunu ( )   8. Doktora Mezunu ( )

12. Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?.....

13. Kaç kardeşiniz var?.....

14. Okuyan kardeşiniz var mı?

1. Evet ( ) 2. Hayır ( )

15. Babanız çalışıyor mu?

1. Çalışıyor ( ) 2. Çalışmıyor ( ) 3. Emekli ( )

16. Babanız çalışıyorsa nerede çalışıyor?

1. Özel Kurum ( ) 2. Kamu Kuruluşu ( ) 3. Serbest ( )

17. Anneniz çalışıyor mu?

1. Çalışıyor ( ) 2. Ev Hanımı ( ) 3. Emekli ( )

18. Anneniz çalışıyorsa nerede çalışıyor?

1. Özel Kurum ( ) 2. Kamu Kuruluşu ( ) 3. Serbest ( )

19. Ailenizin aylık ortalama geliri ne kadar?..... TL

20. Masraflarınızı hangi kaynaktan karşılıyorsunuz?

1. Aileden harçlık alarak ( ) 2. Burs veya kredi alarak ( ) 3. Burs veya krediyle birlikte harçlık alarak ( ) 4. Çalışarak ( ) 5. Burs veya krediyle birlikte çalışarak ( )

21. Sizin kendi aylık ortalama geliriniz ne kadar (Öğrenim, ihtiyaç kredisi vb. dahil) ?.....TL

22. Okuduğunuz Üniversite' ye il dışından mı geldiniz?

1. Evet ( ) 2. Hayır ( )

23. Üniversite hayatınız boyunca en uzun süre ikamet ettiğiniz yer hangisidir?

1. Ailemin yanında ( ) 2. Yurtta ( ) 3. Evde ( )

24. ÖSS de kendi bölümünüzden aldığınız ham puan kaçtı? (EA.....)

25. ÖSS de okuldan size eklenen ek puan kaçtı?.....

BÖLÜM 2: İNTERNET KULLANIMI

1. Günde ortalama internette kaç saat/dk aktif olarak bulunuyorsunuz?.....

2. İnterneti en fazla hangi amaçla kullanıyorsunuz?

1. Boş vakitleri değerlendirmek için ( ) 2. Eğitim amaçlı ( ) 3. İletişim kurmak için ( )
4. Oyun için ( ) 5. Bilgi edinmek için ( ) 6. Diğer ( )

3. Sosyal paylaşım sitelerinde (Facebook, twitter, youtube vb.) günde ortalama kaç saat/dk geçiyor?.....

ANKET BİTMİŞTİR... KATILIMINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜR EDERİM!

Sosyalleşme İle İlgili Sorular		1	2	3	4	5
		Keslikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Keslikle
1	Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.					
2	Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.					
3	İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.					
4	Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.					
5	Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.					
6	Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.					
7	Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım. (Orneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)					
8	Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.					
9	Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim.					
10	Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.					
11	Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.					
12	Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.					
13	Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi umuturum.					
14	Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kamsındayım.					
15	Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.					
16	Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek, töre, inançlar)					
17	Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.					
18	Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.					
19	Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.					
20	Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.					
21	Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır.					
22	Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez.					
23	Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar.					
24	İnsanların benim davranışlarıma yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.					
25	Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.					
26	Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.					
27	Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam.					
28	Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.					
29	Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım.					
30	Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır.					
31	Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.					
32	Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir.					
33	Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.					
34	Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer, farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.					

KAYNAKÇA

- AKSÜT, M., Ateş, S., Balaban, S., Çelikkanat, A., (2012) “İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Sitelerine İlişkin Tutumları”, XIV. Akademik Bilişim Konferansı, Uşak.
- AKYÜZ, H. (1991), “Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma”. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- AFACAN, H. H. (2001). Toplumbilimi. Konya.
- AKIN, C., (1996). Her Yönüyle İnternet, Alfa Yayınları, İstanbul.
- AKKOYUNLU, B., (2003). Eğitimde İnternet Kullanımı, Ceren Yayın-Dağıtım, İstanbul.
- AKÜNER, C., (2005). “İnternet Üzerinden Eğitim’de Eğitim Platformu Geliştirme Kriterleri Ve Uygulama Örneği” The Turkish Online Journal Of Educational Technology – Tojet January Issn: 1303-6521 Volume 4 Issue 1 Article 18 s. 135-140, Sakarya.
- AMMERMULLER, A.,(2007). “PISA: What Makes the Difference? Explaining the Gap in PISA Test Scores Between Finland and Germany”.
- AYFER, C. U., (1996). Kim Korkar İnternette, Pusula Yayıncılık, İstanbul.
- BALAY, M., Timuçin, E, T., Çağlar, E., Şentürk, A., Özkılıç, R., (2006). Bilgi Teknolojileri II, Ekin Kitabevi, Ankara.
- BALTAŞ, A. (1990). Eğitim Başarısını Yükseltmede Sağlıklı ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede Ailenin Rolü, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- BAŞARAN, İ.E. (1980). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Başaran Yayınları.
- BERBER, S., (1990). Sosyoekonomik Faktörlerin ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- BLANDEN, G., and P., GREGG (2004). “Family Income and Educational Attainment: A Review of Approaches and Evidence for Britain”, CMPO Working Paper, Cilt No: 04/110.
- BRUNELLO G., D. CHECCI, (2007) School Quality and Family Background in Italy.

- BUCHMANN, C. (2000). "Family Structure, Parental Perceptions, and Chld Labor in Kenya: What Factors Determine Who Is Enrolled in School?", *Social Forces*, Cilt No: 78, Sayı 4, s.1349- 1379.
- BUCHMANN, C., E., HANNUM, (2001). "Education and Stratification in Developing Countries: A Review of Theories and Research", *Annu. Rev. Sociol.*, Sayı 27, s. 77- 102.
- BUTLIN, G., "Determinants of Post-Secondary Participation", *Education Quarterly Review*, Cilt No: 5, Sayı 3, s. 9-35,.
- CALDAS, S.J., BANKSTON, C, (1997). "Effect of School Population Socioeconomic Status on Individual Academic Achievement", *The Journal of Educational Research*, Cilt No: 90, Sayı 5, s.269- 277.
- CHEVALIER, A., C., HARMON, V., O'SULLIVAN ve I., WALKER, (2005). "The Impact of Parental Income and Education on the Schooling of Their Children", *The Institute for Fiscal Studies*, Sayı WP05/05.
- CHEVALIER, A., G., LANOT, (2002). "The Relative Effect of Family Charasteristics and Financial Situation on Educational Achievement", *Education Economics*, Cilt No: 10, Sayı 2, s. 166- 180.
- CHIU, M.M., (2007). "Families, economies, cultures, and science achievement in 41 countries: country, school, and student level analyses" *Journal Of Family Psychology*, Sayı 21(3), s. 510-519.
- Cisco System, (2004). *Internetworking Technologies Handbook*, Cisco Press, USA.
- CİVELEK, M., E., (2009). *İnternet Çağı Dinamikleri*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- CROLL, P., 2004. "Families, Social Capital and Educational Outcomes", *British Journal of Educational Studies*, Cilt No: 52, Sayı 4, s. 390- 416.
- CROSNOE, R., R. S., MISTRY, G. H., ELDER, (2002). "Economic Disadvantage, family Dynamics, and Adolescent Enrollment in Higher Education", *Journal of Marriage and Family*, Sayı 64, s. 690- 702.
- ÇAĞILTAY, K., (1994). *Herkes İçin İnternet*,Tubitak, Ankara.
- ÇELİK, İ.İ.(2002). *Sporun Sosyalleşme Sürecindeki Rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- DAVIS-KEAN, P.E., (2005). "The Influence of Parent Education and Family Income on Child Achievement: the Indirect Role of Parental Expectations and the Home Environment", *Journal of Family Psychology*, Cilt No: 19, Sayı 2, s. 294–304.

- DEMİR, N. (2004). Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2009). “Eğitim: Okul Öncesi, İlk Ve Ortaöğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Ankara.
- DÖNMEZER, S. (1994). Toplumbilim. İstanbul: Savaş Yayınları.
- ELMACIOĞLU, T. (2003). Başarıda Aile Faktörü, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- ERGÜN, M.(1992). Eğitim ve Toplum - Eğitim Sosyolojisine Giriş. Ankara: Ocak Yayınları.
- ERGÜN, M. (1998) “İnternet Destekli Eğitim” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı, 1, Afyon
- ERGÜN, M., Ergün, E., (2008). “ Web Sitelerinin Çeşitli Özellikleri Ve Eğitim Kurumları Web Sitelerine Yansımaları” Kuramsal Eğitimbilim, Cilt 1 Sayı 1, s. 2-19, Afyon.
- ERKAL, M. (1986). Sosyolojik Açıdan Spor. MEGS Yayın no: 30, Ankara: M. E. Basımevi.
- ERKAL, M. GÜVEN, Ö. ve AYAN, D. (1998). Sosyolojik Açıdan Spor. 3. Baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- ESKİCUMALI, A., (2000). Eğitim, Sosyal Sınıf, Ekonomi, Kültür ve Irk İlişkileri, Yayınlanmamış araştırma, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- EWENIYI, G.D.,(2007). The Impact of Family Structure on University Students’ Academic Performance.
- FINNIE, R., E., LASCELLES, A., SWEETMAN, (2005). “Who Goes? The Direct and Indirect Effects of Family Background on Access to Post-secondary Education”, Statistics Canada Analytical Studies – Research Paper Series, Cilt No: 11F0019, Sayı No: 237.
- FRESE, J., B., POWELL, (1999). “Sociobiology, Status, and Parental Investments in Sons and Daughters: Testing the Trivers- Wiliard Hypothesis”, American Journal of Sociology, Cilt No: 106, s. 1704- 1743.
- GREENDORFER, S.L. (2002). Socialization Process And Sport Behavior, İn, T, Horn(ed), Advances İn Spor Psychology. Champaign, IL, Human Kinetics.
- GÜNEY, S. (2000). Davranış Bilimleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- HAKAN, A., (2001). İlköğretim Okulu öğrencilerinin Başarısında Aile Faktörü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adapazarı.
- HOPCROFT, L. R., (2005). “Parental Status and Differential Investment in Sons and Daughters: Trivers- Willard Revisited”, *Social Forces*, Cilt No: 83, Sayı 3, s. 1111- 1136.
- HUBBARD, L., (2005). “The Role of Gender in Academic Achievement”, *International Journal of Qualitative Studies in Education*, Cilt No: 18, Sayı 5, s. 605-623.
- GÜLBAHAR, Y., Kalelioğlu, F., Madran, O., (2010). “Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı”, XV. Türkiye’de İnternet Konferansı, 2-4 Aralık, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- GÜMÜŞTEPE, Y., (1999). Bilgisayardan Dünyaya Açılan Kapı İnternet, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- HALİS, İ., (2002). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- HOPCROFT R.L., (2007). Parental Status and Differential Investment in Sons and Daughters: Trivers-Willard Revisited.
- ITU (International Telecommunication Union).(2011). “The World in 2011 — ICT Facts and Figures”.
- İNAN, A., (1999). İnternet El Kitabı, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- İNAC, H., Güner, Ü., Sarısoy, S., (2010). “Eğitimin Ekonomik Büyüme ve Kalkınma Üzerindeki Etkileri” Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2006, Cilt:1 Sayı:2, s.59-70.
- İŞMAN, A., (2003). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Değişim Yayınları, İstanbul.
- JACOBS, J. A., (1996). “Gender Inequality and Higher Education”, *Annu. Rev. Social.*, Sayı 22, s. 153-185.
- KABAKÇI, Ş., Taşkın, G., (2003). Ağ Sistemleri İnternet Outlook Express, Yeni Çizgi Yayınları, Ankara.
- KAN K., W.D. TSAI, (2007). Parenting Practices and Children’s Education Outcomes.

- KARAKUZU, M., Karaman, S., (2006). “Sınıf İçi Etkinlikleri Desteklemek Üzere Web Sayfalarının Kullanımı” Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:13, s. 326-336, Erzurum.
- KARASAR, Ş., (2004). “Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri-İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim” The Turkish Online Journal of Education Technology, volume 3, Issue 4, Article 16, Sakarya.
- KASATURA, İ. (1991). Okul Başarisından Hayat Başarisına, Altın Kitaplar Yay., İstanbul.
- KAYA, Z., (2006). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Pegem Akademi, Ankara.
- KENYON G,& McPherson, B, (1971). “Becoming Involved İn Physical Activity And Sport: A Process Of Socialization”, İn G.L. Rarick (ed) Physical Activity: Human Growth And Development, Academic Pres, New York,
- KENYON G, & McPherson B, (1974). “Approach To The Study Of Sport Socialization”, International Review Of Sport Sociology, 9(1)
- KISAKÜREK, M. A., (2001). İnternette Eğitim Siteleri, Anı Yayıncılık, Ankara.
- KÖKNEL, Ö.(1982). Gençlik ve Spor, Spor Ansiklopedisi, Cilt:2, İstanbul: Yelken Matbaası.
- LIU, J.T., S. CHOU, J.L., LIU, (2007) Asymmetries in Progression in Higher Education in Taiwan: Parental Education and Income Effects.
- KÖSE, R. M., (2007). “Aile Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri ile Okul ve Özel Dershanenin Liselere Giriş Sınavına Katılan öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerine Etkileri”, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt No: 5, Sayı 17, s. 46- 77.
- MANZ, P. H., J. W. FANTUZZO, T. J. POWER, (2004). “Multidimensional Assessment of Family Involvement Among Urban Elementary Students”, Journal of School Psychology, Sayı 42, s. 461-475.
- MARJORIBANKS, K., (2005). “Family Environments and Children’s Outcomes”, Educational Psychology, Cilt No: 25, Sayı 6, s. 647-657.
- OCAK, G., (1997). Kültürel Düzeyi Farklı Ailelerden Gelen İlkokul Birinci Devre Öğrencilerinin Okuma Anlama Düzeyi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- ORHAN, F., Akkoyunlu B., (2004). “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma” H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:26 s. 107-116, Ankara.
- OZANKAYA Ö. (1991). Toplum Bilim. İstanbul: Cem Yayınevi.
- ÖKTEM, Ş. (2003). Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü, Yayınlanmamış, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Erzurum.
- ÖZBAY, A., Yetişener, F., (2000). İnternet Rehberi, Hayat Yayınları, İstanbul
- ÖZKALP, E. (1994). Sosyolojiye Giriş. Genişletilmiş 7.Baskı: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları No: 87, Eskişehir.
- PISA, (2003). Family Background and Student Performance.
- QIAN, N.,(2007) Quantity-Quality: The Positive Effect of Family Size on School Enrollment in China (Incomplete)
- ROTHMAN, S., (2003). “The Changing Influence of Socioeconomic Status on Student Achievement: Recent Evidence from Australia”, American Educational Research Association’ da Sunulan Bildiri, 21- 25 Nisan, Chicago.
- SARIKAYA, M., Kara, F. Z. , Erdoğan, M., (2010). “İnternet Ekonomisi ve Kurumsal Sürdürülebilirlik” Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İibf Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 s.31-50, Eskişehir.
- SARILAR, A., (1990). Ailenin Eğitim Düzeyinin İlkokul Programlarının Uygulanmasına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- SCHNEIDER, G.P.,Evans J., Pinard K.T., (2009). The Internet, Cengage Learning, USA.
- SEFEROĞLU, S. S., (2008). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Pegem Akademi, Ankara.
- SMITS, J., (2007). “Parents’ Investments in Children’s Education in Morocco, Algeria, Tunisia, Egypt and Syria”, NICE Working Paper, Radboud University, Sayı 1.

- SMITS, J., A. G., HOSGÖR, (2006). “Effect of Family Background on Educational Participation in Turkey”, *International Journal of Educational Development*, Sayı 26, s.545- 560.
- SOYKAN, Ö. N., (2010). “Özgür Eğitim”, *Uluslararası Eğitim Felsefesi Kongresi, Eğitim-Bir-Sen*, Nisan, s.291-295, Ankara.
- SMITS J., A.G. HOSGÖR,(2007). *Effects of Family Background Characteristics on Educational Participation in Turkey*.
- ŞİMŞEK, N., (1997). *Eğitim Teknolojisi Kullanımı*, Anıl Matbaa, Ankara.
- TANRISEVER, T., Akçakaya V., (2007). “Eğitimciler İçin Yeni Bir Web Aracı” XII. Türkiye’de İnternet Konferansı 8-10 Kasım, s. 148-157, Ankara.
- TANSEL, A., “Determinants of School Attainment of Boys and Girls in Turkey”, *Center Discussion Paper*, Sayı 789, 1998.
- TAVŞANCIL, E. , Keser H., (2002). İnternet kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, Cilt:1 Sayı:1 s.79-100.
- TEZCAN, M. (1984). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Çağ matbaası.
- TOLAN, B. (1987). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Kalite Matbaası, (2. Baskı), Ankara s:231.
- TOLON, B. İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikolojisi*. (1. Baskı), Ankara: Adım Yayıncılık.
- TOMUL, E., (2007). “Türkiye’de Eğitim Katılım Üzerinde Gelirin Etkisi”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 22.
- ULUĞTEKİN, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*, Bizim Baro, Ankara.
- UNESCO,(2005). *Children Out of School*.
- VANDENBERGHE, V., (2007). “Family Income and Tertiary Education Attendance across the EU: An Empirical Assessment Using Sibling Data”, *Centre for Analysis of Social Exclusion*, Sayı 123.
- VURAL, F. T. Y., (2000). “İnternete Dayalı Asenkron Eğitim ve Yeni Eğitim Yaklaşımları”, *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi*, 15-17 Mayıs, Ankara.
- YAVUZER, H. (1998). *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- YAZICIOĞLU, Y. & ERDOĞAN, S.(2004). SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık
- YETİM, A. A. (2000). “Sporun Sosyal Görünümü”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı 1, Cilt 5.
- YILDIRIM, S., Karaman, S., Kaban, A., (2008). “Öğrenme 2.0 Yaygınlaşıyor: Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırmalar ve Sonuçları”, XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı 22-23 Aralık Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- WALDROP, M., (2008) “DARPA and the Internet Revolution, in DARPA: 50 Years of Bridging The Gap 83”.
- WILLIAM, F. S., (2002) Internet History and Growth, Chicago Chapter of the Internet Society September.
- WOßMANN L., (2007). How Equal Are Educational Opportunities? Family Background and Student Achievement in Europe and in US.
- YILMAZ, M., Akkoyunlu, B., (2005). “Türetimci Çoklu Ortam Öğrenme Kuramı” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:28, s. 9-18, Ankara.